

A. Soot

Pinna-Seadus.

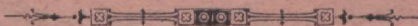

Sijimiste Asjade Ministeeriumi lubaga

wälja annud

A. Grenzstein,

Sõltumise Karu I. Üleüldise Walmise Komitee kirjutaja.

Tartus.

A. Grenzsteini trükk ja kirjastus.

1886.

Linna-Seadus.

Sifimiste Asjade Ministeeriumi lubaga wälja annud

A. Grenzstein,

Selleaegse Tartu I. Üleüldise Wälimise Komitee kirjutaja.

Tartus.

A. Grenzsteini trükk ja kirjastus.

1886.

Доволено Цензурою. — Дерптъ, 25. Сентября 1886 г.

ENSV TA
Kirjandusmuuseumi
Arhiivraamatukogu

95748

C e s t l a s i .

Keiser Aleksander II., meie suur häätegi, on meie armast kodumaad kalliste kingitustega edendanud. Nuu Linnaseadus seisab nende kingituste seas esimeses reas. Tema on nii wabameelne, nii awar, nii rahwalik, nagu seda wähegi wõib soowida. Meie linnade elanikud wõiwad oma hää Linnaseaduse pääle otse uhked olla: Tema teeb linna elanikud linna peremeesteks, linna walitsejateks.

Meie kodumaa linnades elab palju Cestlasi. Ka need peawad Linnaseadust tundma õppima. Siis wõiwad need temast seda suurt kasu tõeste saada, mis õnnis Keiser neile tahtis uue seadusega anda. Ilma Linnaseaduse tundmiseta ei wõi ükski linnawolinik oma hää mõtte eest nii julgeste ja mõjuwalt wälja astuda, nagu seda meie linnades hädaste tarwis on. Ilma Linnaseaduse tundmiseta ei wõi ka walija oma walimise õigust õieti ülewel hoida, üht õigust, mille wõimuses terve linnawalituse mõju seisab.

Selle puuduse kautamiseks ilmub siin esimest korda Cesti keeles meie Linnaseadus. Tema otstarbe on see, et meie Cesti sugust linnaelanikud wõimalikult suurel hulgal oma hää Linnaseadust tundma õpiksid ja siis tema abil oma ja oma sugurahwa elu parandaksid.

Meie linnades seisawad weel suured, rikkad waraaidad luku taga kinni. Linnaseadus on nende aitade wõti. Awagem selle seaduslise wõtmega need aidad, ja meie oleme olewale ja tulewale sugule jäädawad hää teinud!

Ja nüüd lõppeks sulle, kallis lugija, üks iseäralik sõnakene. Sina oled linna elanik, õpi siis linna elu seaduslikult tundma. Sina soovid, et sinu ja su ligimese käsi hästi käiks, waata siis järele, mill fujul seadus sulle su soovi täitmise võimalikuks teeb. Sinul on seaduse abil see võimetus käes, et sa oma armsa eluhoja käekäitu ühes teistega võid paremale järjele juhatada, tarvita siis seda jõudu ja täida oma kodaniku kohuseid kui mees, kes mitte kui udus ei uimerda, vaid kell selged sihid filmade ees seisavad, kelle äratamiseks mitte suurtükipauku tarwis ei ole, vaid keda üksainus mõistlik sõna uutele ja parematele püüdmistele juhatab. Sinu jõud, sinu elukunst, sinu võit seisab ühesainfamas asjas, ja see on: Ühendus, ühendus, ühendus!

Tartus, mihkkuul 1886.

A. Grenzstein.

Linna-Seadus.

Esimene peatükk.

Üleüldised määrused.

§ 1. Hoolekandmine ja hordaseadmine linna majapidamise ja hää käekäigu asjus on linnawalitsuse kätte antud, ja selle kohuse seadusliku täitmise üle walmamine kuberneeri kätte, otse selle eesfeiswa seaduse paragrahwide põhjuse järele.

§ 2. Linnawalitsuse töökonna asjad on :

a) Linnawalitsuse enese ja linna majapidamise hordaseadmine nende määruste järele, mis selles Seadusekogus on antud ;

b) Linna wälimise elu käekäigu asjad ja nimelt : hoolekandmine linna ehitamise eest kinnitatud plaani järele ; walitsemine uulitsate, platside, uulitsaprügimise, kõnniteede, linna awaliste aedade, puiestikkude, wesiworustikkude, kanalite, tiikide, kraawide ja weerenide, sildade, tammide, ülesõitute ja niisama ka walgustamise asutamise ja hordaseadmise üle, allpool antud eeskirjade põhja pääl (§ 55 punkt 5, §§ 103—108) ;

b) linna elanikkude häässe käekäigusse puutuwad asjad : rahwa rawitsuse ja päätoiduse hääle korrale seadmine, turupoodide ja kaubamajade sisseseadmine ; awalise terwise eest hoolitsemine, tulekahjude ja muude õnnetuste ärahoidmise ja kahjutasumise hordaseadmine seaduse piirides (§ 103—108. Tulepolitsei põhjuskirja § 1), hoolitsemine kohase kaubitsemise ja kõiksuguse käsitöö ja teenistuse (промышленность, Gewerbe) eest ning laewasadamate ja rahapanfade asutamine (§§ 111, 112, 115, Riiginõukogu hääksarwamine 6. küünlakuust 1862. №. 37950: linna-panfade põhjuskiri) ;

Г) häätegewate asutuste ja haigemajade ehitamine linna kuludega ja nende ülespidamine maakonna põhjusfirjas (§ 2 punkt IV) antud seaduse järele, rahwa hariduse eest hoolitsemine sellisamal põhjusel (punkt VII), niisama näitemajade, raamatukogude, muuseumide ja töiste sarnaste asjade asutamine;

д) hääksarvamiste ja soowimiste ettepanekud riigivalitsusele niisugusis asjus, mis linna tarwitustes ja kasusse puutuvad (waata § 54 ja 55 punkt 14), ja

е) töised seaduslikult linnawalitsusele pääle pandud kohused, selle paragrahwi lisanduste täiendustega ja muudatustega. (§ 2 lisandus, 1, 5—10 ja 16.)

Viis. Artikkel 1. Pääle nende asjade, mis eesolewas töises paragrahwis üles on loetud, tulewad Balti kubermangude linnades linnawalitsuse töökonda weel järgmised asjad arvata:

a) Väljaspool linna piirid olemate teede ja sildade ülewaatamine, mis linna wastutamise all seisawad;

б) turupäewade ja laatade awamine ja lõpetamine, kuidas see maakonna seaduses määratud (Maakonna seaduse § 62 punkt II ning kõige kõrgemalt 27. talwekuul 1873 ja 17. jõulukuul 1874 kinnitatud Riiginõukogu hääksarwamine);

в) häätegewate asutuste ja waranduste walitsemine, mis linnawalitsuse hoolde on antud (Kõigekõrgem Ukas § 5), niisama waeste eest hoolitsemine, abinõuude leidmine kerjamise kautamiseks;

г) linna postijaamade walitsemine, kus need linnawalitsuse all seisawad;

д) ülewaatamine woorimeeste, paadimeeste ja ülewadajate, prakfijate, kaalujate, wahekauplejate (maaklerite) ja töiste kaubitsemisesse puutuwate inimeste seltskondade üle, nii palju kui nende ameti kohuste täitmiseks ehk nende teenistuse edendamiseks seda tarwis;

е) päätoiduse hindade kokkuseadmine, ja

ж) laewataksseerijate ametisse panek Riias.

§ 3. Linnawalitsuse kätte antakse niisuguste seadus-

liste ettevõtmiste üle nõupidamine, otsusetegemine ja seaduslikult täide saatmine, mis tema kätte usaldatud asjatallituse tahtamata edasikäigule tarwis läheb.

§ 4. Linnawalitsuse töökond ei või mitte linna piiridest ja linna päralt oleva maa piiridest üle minna.

Viia. Artikkel 2. Balti kubermangude linnades on ka linna päralt olevate mõisate piirides linnawalitsuse töökond olemas, kus need mitte talurahva kogukondadesse ei ole tõmmatud; ka linna weed seisavad linnawalitsuse mõju all.

§ 5. Linnawalitsus töötab omavolilikult selles töökonnas, mis tema kätte on antud. Need asjad ja see kord, milledes selle walitsuse toimetused ja otsused riigivalitsuse poolt tulewad kinnitada ja üle walwata, on allpool üles antud. (§§ 6, 11, 12, 56, 68, 71, 77, 80, 92, 103—106, 111—113, 121—124, 127, 143, 150—155, 158.)

§ 6. Riigivalitsuse kohtukohad, maakonna ja seisuste asutused ja walitsused on kohustatud, linnawalitsuse seadusliste nõudmiste täitmiseks kaasa aitama, kus seda tarwis, kuna linnawalitsusel seesama kohus on eelnimetatud kohtukohtade ja asutuste vastu. Kui siin ühel ehk mõnel pool seaduslisi nõudmisi ei täideta, siis paneb wastane pool asja kuberneerile ette, kes asja seletuseks tarwilised teadused kokku nõuab ja siis § 8 ja 151 järele toimetab.

§ 7. Pääle nende maksude, mis maakonna, linna ja seisuste asutused neile antud seaduste järele nõuawad, ei või linna elanikkudele mingisugust muud maksu, koormat ega teenistust pääle panna kui ainult seaduseandmise teel.

§ 8. Kui linnale mingisuguseid maksusid, koormaid ehk teenistusi tahetakse pääle panna, mida seadused ei ole ette määranud, niisama kui mingisugused riigivalitsuse, maakonna ehk seisuste kohtukohad linna käest midagi seadusewastast asja peaks nõudma, siis võib linnawalitsus kuberneeri palwele minna, et tema seadusewastast asja seaduse teel kõrwale jaadaks. Kui aga tema soowi sell teel ei või täita, ehk kui kuberneer või keegi muu kõrgem riigi võim linnawalitsusele seaduswastalisi nõudmisi ehk otsusi

peaks ette andma, siis võib linnawalitsus otseteel Valitsewale Sinatile (I. departemang) kaebada. Riisuguse kaebamise aeg on kolm kuud, sellest päewast arwates, mill linnawalitsus seaduswastastest toimetusest ehk kuberneri ette antud soowi tagasilükkamisest teatust sai.

§ 9. Linnawalitsus ei tohi oma otsustega ja toimetustega oma tööpiirist mitte üle minna. Iga otsus, millega ta oma wõimukonnast üle läheb, ei maksa midagi.

§ 10. Linnawalitsus wastab (§ 148—161) selle eest, kui ta oma wolikonna piirist üle astub, kui ta kohaliste wõimude seaduslisi soowisid ei täida, kui ta seltskondade, kogukondade, seltside ja erainimeste seaduslisi õigusi rikub ehk kui ta üleüldse midagi seaduse wastu teeb.

§ 11. Iga kubermangus on k u b e r m a n g u w a l i t s u s e l i n n a d e o s a k o n d a s u m a s, kelle esimees kuberneer on. Tema liikmed on: kuberneer, abikuberneer, kameralhoowi juhataja, kreiskohtu prokuröör, rahukohtumeeeste kogu esimees, rahukohtu istumise esimees (председатель мирового съезда) ja kubermangu linna linnapää. Kui linnawalitsus mõne muu kohtukohaga ehk walitsuse asutusega oma wolikonna piiride pärast waidluses on, siis wõetakse neile liikmetele waidluse otsustamiseks weel hääleõigussega juurde: kui waidlus kroonu ehk würstide (удельный) omanduse kohta käib, selle omanduse walitsuse esimees, mille kohta waidlus käib; kui waidlus raharehningidesse puutub, siis ka kontrolhoowi juhataja. Kubermangu walitsuse linnade osakonna asjatoimetaja on kubermangu linna sekretär. See kohtukoht peab aru allnimetatud (§§ 12, 29, 45, 77, 80, 93, 150, 151 ja 158) asjade üle, nagu kaebused, wolikonna piiri waidlused, kuberneri enese arwamise järele ette toodud asjad, linnawalitsuse seaduswastastest otsused, niisama ka wolikogu otsused, mis linna elanikkudele peawad seaduseks saama, wolikogu otsused, millede awaldamises kuberneer takistusi leiab, ehk kui linnawalitsuse ja politsei walitsuse wahel mõnes asjas ühendust ei saa (§ 105 ja 106).

T ä h e n d u s. Reis kubernangudes, kuhu rahukohtud ja maafonna-walitsus meel ei ole sisse seatud, astub kreiskohtu prokurööri asemele kubermangu prokuröör ja rahukohtu istumise efineme asemele üks wolitaw kubermangu walitsuse talurahwa asjade osakonna liige.

§ 12. Kui linnawalitsus midagi tegemata jätab, mis seaduse järele tema kohus on teha, siis tuletab kuberneer temale seda meelde. Kui see meeldetuletus tähelepanemata jäetakse, siis lasseb kuberneer, kui kubermangu walitsuse linnade osakond seda waja leiab olewat, selle toimetuse linna kulu pääle ette wõtta ja annab seda sifimiste asjade ministeeriumile wiibimata teada.

§ 13. Linnawalitsus paneb omad teadustused, hääksarwamised ja soowid, mis linna kasusse ja tarwitustesse puutuwad, kuberneeri läbi ülemale poole ette. Kuberneeri kohus on, neid asju kuu aja sees ülemale poole ühes oma hääksarwamisega edasi saata.

§ 14. Linnal on luba üht petsatit pidada, millel linna wapp pääl on.

Viisa. Artikkel 9. Linnawalitsuse koosolekutes ja tema asjatallitustes kõigis osakondades (§ 15) on luba, seni kui uusi eeskirju ei ole antud, Wene keele kõrwas ka Saksa keelt tarwitada. Linnawalitsuse otsused ja seadmised, mis peawad saama awaldatud, tulewad mõlemates nimetatud keeltes awaldada, tarwilisel korral ka weel kohases rahwakeeles, Läti ehk Eesti keeles. Grainimeste palwekirjade pääle kostetakse selles keeles, milles kostetaw palwekiri on kirjutatud.

Viisa. Artikkel 10. Kubermangu walitsuse linna osakonnas aetakse kõik asjad ainult Wene keeles.

T ö i n e p ä ä t ü k k.

Linnawalitsuse jauskonnad.

§ 15. Linnawalitsuse jauskonnad on: 1) Walimise koosolekud, 2) Wolikogu ja 3) Linnaamet.

Siimene jautus.

1) Malinise koosolekud.

§ 16. Linna walimise koosolekud astuvad ainuikfi linna wolinikkude walimisets iga nelja aasta järele kokku. Kokkuastumise aja määrab wolifogu.

§ 17. Igal linna elanikul, üks kõi, kelle seisuse liige ta on, on hääleõigus linna wolinikkude walimisets, järgmistel tingimistel: 1) kui ta Wene alam on; 2) kui ta vähemalt 25 aastat wana on; 3) kui tall pääle nende kahe tingimise linna piirides (§ 4) liikumata wara on, (nagu maja, maa rc.) mille eest ta linnamaksu maksab, ehk kui ta oma kauba- ehk töökoja eest kaupmehe maksu maksab, ehk ka, kui ta kaks aastat järgimööda enne walimist, kui ka wäikese wahetega, linnas on elanud ning linna hääks seatud maksu maksnud weike-kauplemise tähe eest, ehk weiketöökoja tähe eest, ehk esimese klassi kaubaselli tähe eest, ehk töökoja pileti eest, maksuseadluse 37. paragrahwis järele (Maksuseadlus § 464, Riia a. 1868); 4) kui tall linna maksudest midagi wõlgu ei ole jäänud.

Riia. Artikkel 4. Pääle eesolewas paragrahwis (17) nimetatud walijate wõiwad Balti kubermangu linnades ka kirjanikud (kes ülikooli õpetust saanud) walimisest osa wõtta, kui nemad enne walimist mitte vähem kui 2 aastat, kui ka wahetega, linnas on elanud ja kui nad § 17. 1, 2 ja 4 punkti kohased on, ning linna hääks kirjaniku maksu maksawad, mille suuruse wolifogu määrab.

§ 18. Neist linna elanikkudest, kelledel walimise õigus on, kautawad selle õiguse ära: 1) need, kes kohtu all on olnud kuritööde ja pahatööde pärast, millede pärast seisuse õigused kautatud ehk kitsendatud saamad ehk millede pärast teenistusest lahti tehakse, niisama pahatööde pärast, mis Rahukohtu nuhtluse seaduses §§ 169—177*) on

*) E. täh. Rahukohtu nuhtluse seaduse ülemal nimetatud §§ 169—177 räägivad w a r g u s e s t, k e l m i t ö ö s t, p e t t u s t e s t ja w ö e r a o m a n d u s e e n e s e l e w ö t m i s e s t. Kes nende kuritööde pärast kohtu all on seisnud ehk weel seisawad, ilma et kohus neid õigeks oleks mõisnud, need kautawad oma hääleõiguse ära.

nimetatud, kui kohus neid mitte ei ole wabaks mõistnud; 2) need, kes ametist on lahti tehtud (kolm aastat aega pärast lahtitegemist); 3) need, kes järeleuurimise ehk kohtu all on niisuguste kuritööde pärast, mis süüasamas 1. punktis on tähendatud, ehk millede pääl 2. punktis tähendatud trahw seisab; 4) need, kes pankrotti on jäänud, kui nende pankrott kohtulikult mitte õnnetuseks ei ole arwatud ja need, kelle pankroti asi alles seletamata on; 5) need, kes harjunud pattude pärast oma waimuliku ehk seisusliku au on kaotanud, ehk kes kogukondadest ehk mõisnikkude seltskondadest, nende seltskonna otsuse pääle, wälja on heidetud.

§ 19. Kuberneer, kubermangu walitsuse linnade osakonna liikmed pääle linnapää (§ 11), kubermangu walitsuse liikmed, kohase politsei ametnikud, niikaua kui nad ametis on, ei wõi ühes walida, kui § 17 neile seks ka õiguse annaks. (Tõlkija täh. Politsei saadik ei kauta oma hääleõigust.)

§ 20. Naesterahwaste eest, äraolejate eest ja nende täisealiste eest, kes küll 21 aastat wanad on, aga weel mitte 25 aastat, nagu § 17 nõuab, wõiwad wolimehed wolikirjade waral walida, alaealiste eest aga walivad nende eestkostjad ehk wõõrmündrid, kui § 17, 18 ja 19 neile (s. o. wolimeestele ja eestkostjatele) hääleõiguse annawad. Naesterahwad wõiwad wolikirja läbi enese eest oma isa, mehe, poja, wäimehe ehk õemehe (зять) wõi lihaliku wenna walimisele saata, ka siis, kui wolikirja wõtjal enesel häält ei ole (§ 17 punkt 3), kui aga § 18 ja 19 nende häält ei kauta. Sellamal põhjusel wõiwad ka pojad oma isade eest walimisest osa wõtta, kui nad isaga ühes majapidamises elawad.

§ 21. Mitmesugused asutused, seltsid, seltskonnad, kogukonnad ja kõiksugused ühendused, niisama floostrid ja firikud, kui neil linnas liikumata wara on, mille eest nad linnamaksu maksawad, ehk kui nad kaubitsemise patentide kõrwal linna hääks midagi maksawad (§ 17), annawad walimiste juures oma eestseisjate läbi häält, kes selleks §§ 17, 18 ja 19 tingimiste pääle waadates tulewad walida.

§ 22. Kui mitmel inimesel linnas jautamata omandust üheskoos on, siis on neist igamees oma jau omanik ja võib sellejärele walimisest ühes ehk teises klassis (§ 24) osa võtta. On aga ühes kaupmehe kirjjas (Maksuseadus § 464 lisa a. 1868 § 67) mitu inimest nimetatud, siis võib selle kirja põhjusel ainult perekonna pää, kelle nime pääle kiri välja antud, ehk tema wolikirja waral keegi teine selles kirjjas nimetatud osanik walimisest osa võtta.

§ 23. Ütski linna elanik ei või enam kui üks häält anda: ühe enese eest, teise wolikirja põhjusel.

§ 24. Linnawolinikkude walimise tarwis jautatakse kõik walijad (§§ 17—22) kolme klassi. Iga klass walib ühe kolmandiku linnawolinikka (§ 48). Selle tarwis walimistatakse Walijate nimekiri. Nimekirja pannakse kõik walijad oma linnamaksu suuruse järele järge mööda ülesse: Kes kõige enam maksawad, tulewad ette otsa, kes kõige vähem, lõppe otsa. Nüüd arwatakse eestotsast niipalju maksusid kokku, et see üks kolmandik kõikide maksude summast välja teeb. Selle esimese kolmandiku maksjad on I. walijate klass. Järgmine kolmandik annab II. ja wiimane III. walijate klassi. Nii on iga klassi maksusumma ühesuurune, aga maksjate arw saab I. klassis vähem kui teistes klassides. Sedawiisi kokkuseatud ja kolme klassi jautatud Walijate Nimekiri saab wolikogu poolt kinnitatud.

§ 25. Kui mõnes linnas ehk linnakeses walijate wäikesse armu ehk ühesuguse oleku pärast tulusam peaks olema, walijaid ainult kahte klassi jautada, siis paneb wolikogu oma sellekohase soowi sifimiste asjade ministriile kinnitamiseks ette.

§ 26. Walijate nimekiri (§§ 17—22) peab linnaameti poolt ikka hääs korras peetama ja walijate keskes ette tulnud muudatused õigel ajal üles tähendatama. Enne walimiste algamist waatab linnaamet nimekirja läbi ja parandab ta ära, jautab walijad § 24 ehk 25 järele klassidesse ja awaldab ta üks kuud enne walimiste algamist. Awaldamise wiisi määrab wolikogu.

§ 27. Kahe nädala aja sees, pärast nimekirja avaldamise päewa (§ 26), on linna elanikkudel õigus, nimekirja esituse ja puuduse linnaametile teada anda. Pärast seda, kui linnaamet nimekirja läbi waadanud ja seaduse põhjusel ära parandanud, paneb linnaamet nimekirja, oma otsustega kõrwale heidetud soowimiste kohta, wolikogule läbiwaatamiseks ette.

§ 28. Pärast läbiwaatamist ja finnitamist annab wolikogu nimekirja linnaameti kätte walijate aegsaks kokukutsumiseks, vähemalt üks kuu enne walimiste algamist, ja annab ühtlasi nimekirja muutmise ajal teada.

§ 29. Need, kes wolikogu otsustega mitte rahul ei ole, wõivad seitsme päewa sees pärast nimekirja muutmise awaldamist kubernerile oma asja ette panna, kes kaebduse kubermangu walitsuse linnade osakonna (§ 11) kätte otsustegemiseks annab. Leiab see kaebduse põhendatud olewat, siis annab kuberner seda linnaametile wiibimata teada, et nimekirja seaduslist muutmist toimetada.

Tä h e n d u s. Walimised lähewad oma loodu ebas, kui selles paragrahwis nimetatud asjad ka weel alles otsustamata peakjwad olema.

§ 30. Walimise koosolekuid juhatab linnapää. Iga koosolek wõib linnapää abiks hääle korjamiseks ja lugemiseks enese keskest 2—6 meest walida, kes enne walimist ametisse astuwad.

§ 31. Walimiste juures antakse hääled salaja, kuulide abil, (nii et ei nähta, keda keegi walib).

Viisa. Artikkel 6. Linnawalitsuse liikmed walitakse kas kuulidega ehk sedelitega. Wolikogu määrab, kumbes walimise wiis tuleb pruukida.

§ 32. Et mitte niisugused, kell seks seaduslist õigust ei ole, walimisele ei tuleks, selle ette tuleb linnapää oma arwamist mööda abinõuusiid muretseda. Wolikirja wõtjad, kes oma wanemate, naesterahwaste, äraolejate, seltside, asutuste, kogukondade ehk seltskondade asemel häält annawad (§ 21), astuwad walimisele, kui nad omad wolikirjad, mis § 20 Tä h e n d u s e põhjusel on kirjutatud, linna-

pääle on ette näidanud. Wöörmündrid näitawad wolikirja asemel selle kohtuliku paberi ette, millega neid wöörmündriks kinnitatakse.

§ 33. Wanaduse üle (§ 17 punkt 2) ja nende tingimiste üle, mis hääleõiguse ära wõtawad (§ 18), ei nõueta iseäralist seletust; aga enne walimise hakatust loetakse selle seaduse § 17. tõine punkt ja § 18 ette ja üteldakse walijatele, et need, kes seaduse wastasel wiisil walimisest osa wõtawad, Nuhtluse seaduse § 1434. järele (a. 1868) wõiwad trahwitud saada.*)

§ 34. Kes ette määratud walimise korda rikub, see langeb trahwi alla, nagu Nuhtluse seaduse § 1425 ja 1434 (a. 1868) ning Rahukohtu Nuhtluse-seadus § 39 seda ette kirjutab.**)

§ 35. Igauht wõib linnawolinikuks walida, kell walimiste juures hääleõigus on (§§ 17 punkt 1—3, 18,

---

*) Tõlk. täh. Nuhtluse-Seaduse § 1434 käib nii: Kui linnapää lafeb linna kodanikkude koosolekust 'a walimistest neid osa wõtta, kellel seks seaduse järele õigust ei ole, ehk kui ta neid, kell seks õigus on, tähendatud koosolekuteft eemale hoiab, siis langeb tema ja temaga ühes tõised süüdlased, kui füü mingi efituse läbi tuli:

rahatrahwi alla: linnapää mitte enama kui kolmekümne rublani, tõised süüdlased mitte enama kui wiietõistkümmne rublani.

Kui aga neid efitust mingifuguse erakasu pärast meelega tehti, siis langewad süüdlased:

mitte enama kui kahetõrdsse eesnimetatud rahatrahwi ja pääle selle weel kinnipanemise alla kolme kuni seitsme päewani.

**) E. t. Nuhtluse-Seaduse § 1425 käib nii: Kes maakonna, mõisnikkude, walla ehk ka linna kodanikkude seisuste walimiste juures salamaksu, kingituste, lubamiste ehk ahwardamiste abil kedagi sunnib oma häält andma enese (see on sundija) kasuks ehk kellegi muu kasuks ehk wastu, selle trahw on: iäädawalt wäljajheimine sarnastest koosolekuteft, ja pääle selle rahatrahwi: mõisnikkudel ja linna elanikkudel mitte enam kui sada wiiskümmend, walla elanikkudel mitte enam kui 10 rubla, ehk ka wangi-

panemine mitte kauema kui kolme nädala kuni nelja kuu pääle.

Sellsamal wiisil trahwitakse ka seda, kes raha ehk kingitust wõtab oma hääle andmise eest kellegi hääks, ehk kellegi wastu, ehk kes seda kellegilt nõuab ehk palub.

Rahukohtu Nuhtluse-Seaduse § 39 ütleb: Kes korrapidamist rikub awalistes kokkutulemistes, ehk üleüldiste rahwapidude ajal, näitemäugu mängimise ajal jne, see satub:

kinnipanemise alla mitte enama kui seitsme päewani, ehk rahatrahwi alla mitte enama kui kahetümne wiie rublani.

19, 22), ka seda, kes wolikirja najal häält wõib anda (§§ 20, 21). Mittekristlasi ei wõi wolikogusse mitte enam walida kui üks kolmandik wolikogu liikmetest.

§ 36. Iga walimise fogu wõib linnawolinikka wabatahtlikult enese keskest ehk ka tõiste walimiste fogude ehk klasside (§ 24) seast walida.

§ 37. Igameest, kell õigus on linnawolinikuks saada (§§ 35, 36), wõib walimise alla wõtta, kui ta seks oma soowi awaldab ehk kui mõni walija tema seks ette paneb.

§ 38. Need on linna wolinikkudeks walitud, kes walimise koosolekul (§ 24) kõige enam hääli ja päale selle enam kui poole äraantud hääli saiwad. Kui jell wiisil walitud wolinikkude arv vähem peaks saama kui tarwis, siis wõetakse need walimisele, kellele, päale walitute, kõige enam hääli oli. Nende seast wõetakse kõige rohkem faks korda niipalju walitawaid, kui linnawolinikka weel tarwis walida, ja siis walitakse endisel wiisil weel forb. Kes neist kõige enam hääli saab, need on linnawolinikud, kui nad ka pooli hääli kõigist antud häälest ei ole saanud. Kus mitmed ühepalju hääli on saanud, jääb teeb loos otjust. Loosiwõtmise korra määrab linnapäa.

§ 39. Walimise juures wõetakse iseäralik protokoll ülesse. Walimise lõpetusel loetakse see walijatele ette. Linnapäa ja ligiolewad walijad, kes ühes walijawad, kirjutamad ta alla.

§ 40. Walimise koosolekutel ei ole õigust, walitud linnawolinikkudele mingisuguseid eeskirju anda.

§ 41. Walimise koosolek on täielik, niipea kui walijaid enam koos on kui linnawolinikka tuleb walida. Kui mitte niipalju walijaid ei ole walimisele tulnud, siis ei wõeta walimist ette, waid walijad kutsutakse uueste kokku, aga mitte enne seitset päewa. See koosolek wõtub walimise ette, ükskõik, kui palju walijaid koos on. Seda antakse aga selle walimise kokkukutsumise juures walijatele teada.

§ 42. Walimistega ühes lõpewad ka walimiste koosolekud. Walimise protokollid (§ 39) antakse 24 tunni

sees algupäraseks kirjaks linnaameti kätte, kes tema järele uute linnawolinikkude nimekirja wälja kirjutab ja üleüldlikult teada annab.

§ 43. Kaebdused selle üle, et walimiste juures seaduse wastaseid asju on ette tulnud, antakse seitsme päewa sees pärast walimiste lõpetust linnaametile sisse.

§ 44. Kaebdused selle üle, et mõni linnawolinik seaduse wastaselt sai walitud, lähemad uue wolikogu ette, kes, ilma et kaebdusalused sellest osa wõtaksiwad, asja järele katsub ja lõpeotsani ära seletab.

§ 45. Kaebdused walimise juures ette tulnud seaduswastaste asjade üle saadab linnapää, kui ta neile oma seletuse juurde lisanud, seitsme päewa sees pärast nende wastuwõtmist kaebajate poolt kuberneeri kätte, kes nad otsuse tegemiseks kubermangu walitsuse linnade osakonna kätte (§ 11) annab.

§ 46. Kui kaebduse läbikatsumise juures selgeks saab, et walimiste juures tõeste mõned seadusest üleastumised ette on tulnud, ehk et walimise ford üleüldse sai rikutud, siis lasseb wolikogu (§ 44) ehk kubermangu walitsuse linnade osakond (§ 45) wanade seaduswastaste walimiste ajemele uue d ette wõtta.

§ 47. Kui seitsme päewa sees pärast walimiste lõpetust linnaametile ühtki kaebdust walimiste asjade kohta sisse ei anta (§ 45) ehk kui kubermangu walitsuse linnade osakond need kaebdused põhjata leidis olewat, siis wõtawad uueste walitud linnawolinikud oma kohuste täitmise ette.

Tõine jautus.

Wolikogu.

§ 48. Linna wolikogu (городская дума, Stadtverordneten = Versammlung), selle esimees linnapää on, on linna wolinikkudest kokku pandud, kes walijate seas nelja aasta pääle (§ 16) on walitud. Wolinikkude arw määratakse walijate arwu järele. Sääb, kus walijate arw mitte

üle 300 ei lähe, tuleb 30 wolinikku walida. Kus aga walijate arv 300 üle läheb, tuleb iga 150 walija kohta 6 wolinikku enam walida ja nii edasi, kuni 70 wolinikku käes on.

§ 49. Kui mõni wolinik wolikoguist enne ameti aja lõppemist koguni lahtub, siis astub tema asemele see, kes tema walijate klassi poolt walitud wolinikkude järele kõige enam hääli sai, niipea kui pääle selle enam kui pool antud hääli tema pääle langejivad.

§ 50. Linnaameti liikmed wõtawad wolikogu istumistest osa, peawad ühes nõu ja awaldawad oma arwamisi räägitawate asjade üle, aga hääli on neil ainult siis, kui nad ühtlasi wolinikud on (§ 86).

§ 51. Kui wolikogu linnapää ehk linnaameti liikmete wastutamise kohuse üle otsust teeb, siis lähewad need, kellesse asi puutub, koosolekust ära ja ei wõta temast mitte osa.

§ 52. Kui wolikogu linnaameti kassaaruandest (§ 55 punkt 9) ehk linnawalitsuse liikmete palgast (§ 55 punkt 2) aru peab, siis wõtab linnapää koosolekust küll osa, aga ei juhata mitte koosolekut.

§ 53. Kui neil fordadel, mis §§ 51 ja 52 on nimetatud, linnapää ehk see, kes § 83 põhjusel tema asemele peaks astuma, koosolekut mitte ei wõi juhutada, siis astub tema asemele see wolinik, kes I. klassi walijate poolt (§ 24) kõige enam hääli sai.

§ 54. Wolikogu on terve linna eestkostja. Sellepärast teeb tema otsusi kõigis asjus, mis terwe linna eest puutuwad ja talitab tema nimel igalpool, kus seadus linna käest neis asjus otsust ehk aru nõuab.

§ 55. Wolikogu asjad on:

1) walitawate ametnikkude nimetamine ja linna elu olu forda seadmine, mis selle seaduse läbi linnawolinikkudele on kohuseks tehtud (§ 16, 24—28, 44, 46, 64, 73, 74, 76, 82, 83, 85, 95, 97, 111 ja 112);

2) linnawalitsuse ametnikkude palga lubamine ja palga kõrguse määramine;

3) linnamaksude päälepanemine, suurendamine ja vähendamine neis piirides, mis allpool (§§ 128—135 ja 137) on määratud;

4) wõlgujäänud linnamaksude kinkimine wõlglastele;

5) uulitsaprügimise ja kõnniteede korrastamine ja uulitsate puhastamine linna üleüldise kulu pääl ja üleüldse tatsimaksude*) rahamaksuks muutmine, kus juures linna wastutamine nende eest alale jääb;

6) otsuse tegemine ettepanekute üle, milledega linna nimel raha tahetakse laenata ehk muid kohuseid linna pääle wõtta, nende eeskirjade järele, mis §§ 67 ja 124 on antud;

7) annete wastuwõtmine, mis linnale kingitakse;

8) nende asjade määramine, millede eest linnal midagi tuleb wälja anda, niisama linna kulude ja tulude läbiwaatamine ja finnitamine (§§ 139—142, 144 ja 145);

9) sissewõetud ja äratarwitatud linna rahajummade aruande läbikatsumine ja finnitamine, linna waranduse walitsemine ja üleüldise iga linnawalitsuse liikme ja osakonna tegewuse ülewaatamine;

10) eeskirjade ülesseadmine, millede järele linna warandus ja ehitused tulewad walitseada ja linnawalitsuse all olewad häätegewad ja muud kasulikud asutused juhatada;

11) asjatoimetuse üleüldise korra ülesseadmine ja juhatuste andmine linnawalitsuse fundiwatele wõimustele nende asjade walitsemiseks, mis nende kätte on usaldatud;

12) nende seadluste finnitamine, mis linna hää käekäigu tarwis § 103 nimetatud asjades antakse;

13) ettepanekud linnaplaani finnitamise ja muutmise asjus (§ 113), ning

14) otsuse tegemine soowide üle, mis linna nimel kohaliste tulude ja tarwituste pärast riigivalitsusele ette pannakse.

§ 56. Wolikogu astub kokku: a) linnapää arwamise järele, ehk b) kuberneeri nõudmise pääle ehk wiimaks b)

*) Tatsimaks on maks, mis töõjõuga, wiljaga ehk muu wäärtasjaga maksetakse, aga mitte rahaga.

fui vähemalt viies jagu linnamolinikka seda soowivad ja oua soowi linnapääle teatawad. Sinna tulude ja kuluude (§ 141) ja linnaameti aruande läbikatsumiseks tuleb aastas vähemalt kaks koosolekut pidada. Nende koosolekute aeg tuleb wolifogult tähendada ja kuberneerilt kinnitada.

§ 57. Linnapää kutsub wolifogu kokku (§ 56) ja annab kutsutawatele ühtlasi päewakorra ette. Niisama annab linnapää koosoleku aja ja päewakorra kuberneerile teada.

§ 58. Wolifogu wõtab oma töökommas asju otsuse tegemisele: a) kui linnapää ehk mõni linnamolinik seda ette paneb, b) kui linnaamet seda soowib, c) kui riigiwalitsuse wõimud seda nõuawad, ette panewad ehk meelde tuletawad ja r) kui erainimesed palwetega ehk kaebustega tulewad.

§ 59. Linnapää wõib oma enese wastutamisel wolifogu istumise päewakorra trükkida lasta.

§ 60. Tahab linnamolinik midagi ette panna (§ 58 punkt a), siis peab ta seda kolm päewa enne istumist linnapääle teatama. Koosolekul wõib küll ka, ilma et seda linnapääle enne teatati, asju ette panna ja nende üle aru pidada, aga otsusetegevimine nende asjade üle peab mõne järgmise koosoleku pääle jääma.

§ 61. Rehnungide, aruannete ja sarnaste asjade esitajaliseks läbikatsumiseks wõib wolifogu enese keskest osakonna walida, kes asja ette walmistab.

§ 62. Wolifogu wõib ka wõeraid inimesi linnapää läbi koosolekule kutsuda, kui ta nende seletustest loodab kasu saada, aga neil wõerastel ei ole hääleõigust.

§ 63. Kui õigel wiisil kokku kutsutud wolifogu koosolekule vähemalt üks kolmandik linnamolinikka on kokku tulnud, siis on ta, pääle § 67 tähendatud asjade, otsusetegeviseks täielik.

§ 64. Koosolekul ei wõi kellegil enam kui üks hääll olla. Wolifogu liikmete hääll jääb igale liikmele enesele, nii et ta teda kellegi tõise kätte ei wõi anda. Will wiisil hääli wõetakse, seda määrab wolifogu ise, mis juures ta § 65 antud eeskirja tähele peab panema.

§ 65. Kui ametnikka ja nende asemikka (§ 73, 82—85) walitakse ja nende ameti lahtitegemise ja kohtu alla andmise üle otsust tehakse, siis antakse hääli salaja. Ettevalmistuse osakondade liikmeid (§ 61) võib wolikogu oma arwanist mööda salaja ehk awaliku hääleandmisega walida.

§ 66. Otsused, pääle nende, mis § 67 nimetatud, tehakse lihtsa häälteenamusega; kui kumbagile poole ühepalju hääli langeb, siis võidab see pool, kus eesistuja hääli on.

§ 67. Kui mõjuvat otsust tahetakse teha a) linna liikumata waranduse müümise ehk ostmise üle, b) laenude ehk wostutamiste üle linna nime pääle, c) tatsimaksude rahamaksuks muutmise üle ja r) linnawalitsuse ametnikkude ametist lahtilaskmise ehk nende kohtu alla andmise üle, siis peab vähemalt pool linnawolinikka koos olema ja koosolejatest peab vähemalt kaks kolmandikku otsuse poolt olema.

§ 68. Linnapääl saadab wiibimata wolikogu otsustest ära kirja (Benefeeles) kuberneeri kätte, kes nad, kui ta nendest seaduse rikkumist ei leia (§ 151), kubermangu ajalehes ära lasseb trükkida. Pääle selle võivad wolikogu otsused ka iseäranis trükitud saada, kui linna wolikogu seda võimalikuks peab ja seks luba saab.

§ 69. Wolikogu asjaajamise kord saab wolikogu enese poolt ülesse seatud, mille juures ta nende eeskirjade pääle waatab, mis maakondade, mõisnikkude, linnade ja seisuste koosolekute tarwis on antud. (Üleüldine kubermangu seadlus, lisa a. 1868 maakonna asutuste seadlus § 84, lisa.)

Kolmas jautus.

Linnaamet ja täitwad komisjonid.

§ 70. Linnaameti juhataja on linnapääl. Linnaameti liikmete arwu määrab wolikogu. Tema vähendamine ja suurendamine on ka wolikogu asi, aga tall ei tohi mitte vähem olla kui kaks liiget ja kolmas juhataja.

§ 71. Väikestes kreisilinnades ja alemikkudes võib

wolikogu ilma linnaametita oma asju ajada ja linnaameti kohused (§ 72, 114, 115) linnapäa kätte anda. Wolikogu sellepoolised otsused tulewad sifimiste asjade ministri poolt finnitada.

§ 72. Linnaameti kätte antakse selle seaduse põhjusel wolikogu poolt tehtud otsuste järele kõik linna majapidamise tööd. Linnaamet toimetab kõik ettetulewad linna majapidamise asjad, otsib abinõuud selle parandamiseks üles, täidab wolikogu otsusi, korjab wolikogule tarwilisi teadusi, seadib linna tulu- ja kulurehrungi ülesse, toimetab linna-¹⁰⁰massude sifsewõtmise ja wäljaandmise wolikogu poolt antud põhjuste järele ning annab wolikogu poolt finnitatud tähtpäewadel omaist tööst ja oma walitsuse all olemate asjade seisukorra üle aru. Linnaameti poolt kokku seatud aruanded ühes siia puutuwate wolikogu otsustega saawad § 68 antud wiisi järele trüki läbi awaldatud.

§ 73. Kui iseäralisi juhtumisi ette tuleb ehk kui iseäraliste linna majapidamise asjade walitsamiseks ehk juhataamiseks seda tarwis on ja kui linnaamet seda ette paneb, siis võib wolikogu iseäralikka ajutisi ehk alatisi täitwaid komisjionisi mitmest liikmest kokku seadida.

Tähendus. Kui wolikogu arwab, et komisjionit asemel üksainus inimene üht toimetust kõige mõnufamine võib teha, siis walib ta komisjionit asemel üheainja mehe.

§ 74. Gesseiswas (73) paragrahwis ja Tähenduses nimetatud komisjionid ja ametnikud seisawad linnaameti all ja peawad oma ametit eeskirjade järele, mis linnaamet ülesse seadinud ja wolikogu finnitatud.

§ 75. Linnaamet nimetab enese liikmete seast täitmise komisjionide (§ 73) esimehed. Leiab wolikogu linnaameti ettepaneku pääle paremaks, et mõne komisjionit esimeheks mõni muu tuleb walida, siis saab see uuesti walitud esimees linnaameti liikmeks.

§ 76. Linnaameti töökord, niisama ka nende asjade tähendamine, millede üle kõik linnaameti liikmed üheskoos ehk linnapäa üksi ehk mõni linnaameti liige üksi peab otsusi tegema, on wolikogu määrata. Linnaamet jautab omad tööd oma liikmete wahel ise ära.

§ 77. Need asjad, mis linnaametis kõikide juuresolekul (§ 76) saavad otustatud, on hääleenamuse võimu all. Kui aga linnapää leiab, et enamuse otsus seadusvastane on, siis lasseb ta tema täitmise seisma jätta, asja enese aga peab ta sedamaid kubernerile teada andma, kes ta kubermangu walitjuse linnade osakonnale (§ 11) otsusetegemiseks ette annab.

§ 78. Niisugustel kordadel, mis wiivitamist ei salli, peab linnapää oma arwamist mööda asjataallituse ette wõtma, kui see ka muidu linnaameti enamuse hoolet seisab (§ 76), aga ta peab seda linnaametile ligemal koosolekul teada andma.

§ 79. Kui linnaamet peaks leidma, et mõnel wolifogu otsuse täitmisel takistusi ees on, siis võib ta seda täitmist, üleüldise linnaameti koosoleku enamuse otsust mööda, pooleli jätta ja wolifogule takistusi teatada. Jääwad linnawolinikud siiski oma otsuse juurde, siis peab linnaamet seda ära täitma.

§ 80. Kui linnaamet oma üleüldisel koosolekul hääle-enamusega mõne wolifogu otsuse leiab seadusvastase olevat, siis jätab ta tema täitmata ja annab seda wolifogule teada. Kui wolifogu oma otsust seaduslikeks ei muuda, siis annab ta asja kubernerile ette, kes tema kubermangu walitjuse linnade osakonna kätte annab (§ 11) otsuse tegemiseks.

§ 81. Linnawalitsus wabatab oma kirju kubermangu walitjusega ainult linnapää läbi; tõizte kohtukohtadega wabatab ta oma kirju linnapää ehk mõne linnaameti liikme läbi.

Ametias jantus.

Ametnikkude walimine ja linnateenistuse tingimised.

§ 82. Wolifogu walib linnapää, linnaameti liikmed ja linna sekretäri (wolifogu istumise sekretäri).

§ 83. Kui linnapää haiguse ehk mõne muu põhjuse pärast mõni aeg oma ametit ei wõi pidada, niisama kui ta oma wiimasel teenistuse aastal oma ameti maha paneb, siis wõtab üks linnaameti liige, selle wolifogu pärast

Linnapää walimist selleks nimetas, tema kohused enese pääle. Kuberneerile tuleb see teada anda, kui keegi sell wiisil ajuti linnapää asemele astub. Kui linnapää enam kui üks aasta enne teenistuse aja lõppemist oma ametist lahkeb, siis walib wolikogu uue linnapää selle aja lõpuni, kui kaua lahkunud linnapää oleks pidanud teenima.

§ 84. Linnaameti liikmetele walitakse asemikud, kes siis ametisse astuwad, kui mõni liige enne teenistuse aja lõppemist ajuti ehk koguni ametist lahkeb. Asemikud walitakse iseäralde, siis kui ametnikud jaiwad ära walitud.

§ 85. Wolikogu walib ka kaupmeeste saatetonna liikmed, kus need olemas on, niisama liikumata wara takseerimise kommissioni ja selle esimehe, kus wolikogu seda leiab tarwis olewat.

§ 86. Nende ametite pääle, mis § 82—85 on nimetatud, wõiwad niihästi linnawolinikud kui ka muud walijad, kellel walimiste juures omalt kohalt ehk wolikirja najal hääli oli, saada walitud, fiiski nende kitsandustega, mis järgmistes paragrahwides on üles pandud. Linna sekretäriks wõib ka neid walida, kellel § 17 2. ja 3. punkti järele mitte hääleõigust ei ole, kui ainult § 18 ja 19 seda ära ei keela.

§ 87. Isa ja poeg, äi ja wäimees ja lihalikud wennad ei wõi mitte ühel ajal linnaameti liikmed olla.

§ 88. Suutisid ei wõi linnapäädeks ega nende abideks walida. Mittekristlasi ei tohi linnaametis mitte enam olla kui kolmas jagu.

§ 89. Linnawalitsuse ametite pääle, mis § 82—85 nimetatud, ei wõi mitte walida: a) waimulisi mehi, b) kohtute esimehi ja liikmeid, pääle aurahukohtumeeeste, c) profuroörisid ja nende abisid ja d) rentei-ametnikka.

Viia. Artikkel 8. Enne kohtuseaduse muutmist Balti kubermangudes wõiwad kohtute esimehed ja liikmed ka linna walitsuse ametit pidada.

§ 90. Riigivalitsuse ametnikud ei wõi § 82—85 nimetatud ametid mitte muidu enese peale wõtta kui

oma ülemate luaga, kui nad ühtlasi riigivalitsuse ametnikkudeks tahavad jääda.

§ 91. Linnawalitsuse ametnikud võivad ühtlasi ka maakonna ja seisuste asutuste ametit pidada.

§ 92. Linnapää ja tema abi (§ 83) kinnitab kubermangu linna tarwis siimiste asjade minister, tõiste linnade tarwis kuberneer.

§ 93. Pääle linnapää ei ole tõistel linnawalitsuse ametnikkudel oma ametisse astumiseks ühtki kinnitust ülemalt poolt tarwis tuua. Kui mõni linnawolinik mõne ametniku walimise arwab seadusewastase olevat ja kui kubermangu walitsuse linnade osakond (§ 11) seda leiab põhjendatud olevat, siis teeb see osakond selle walimise tühjaks ja käsib uueste walida. Riisuguse kaebduse sisseandmiseks antakse seitse päewa aega, walimise päewast arwata. Kui see aeg ilma kaebduseta mööda läinud, siis on walimine seaduswõimuline.

§ 94. Linnapää ja linnaameti liikmete teenistuse aeg on neli aastat. Iga kahe aasta järel astub pool linnaameti liikmeid järge mööda wälja, et nende asemele uusi ehk ka neidsamu tagasi walida.

§ 95. Linna sekretäri teenistuse aja määrab wolikogu.

§ 96. Kõik need, kes linnapääks, linnawolinikuks, linnaameti liikmeks ehk muuks linnawalitsuse ametnikuks on walitud (§ 73, 82, 85), saawad enne ametisse astumist oma usutunnistuse järele wannutatud, et nad oma ametit kõige parema teadmise ja südametunnistuse järele peaksiwad. Kui keegi oma usutunnistuse järele ei wõi wanduda, siis peab ta oma kohuste õiget täitmist kirjalisult lubama.

§ 97. Wolikogu ja linnaameti kantslei ametid, pääle linna sekretäri ameti, antakse üüri wiisi ära. Kuidas neid ametnikka tuleb nimetada, seda määrab wolikogu.

E ä h e n d u s. Selles paragrahwis nimetatud kantsleid wõiwad ühendamata saada, nad seisawad aga ikka linnapää juhatusel all.

§ 98. Linnapääb, linnaameti, täitwa komisjionide (§ 73), linna takseerimise komisjioni ja kaupmeeste

saatekonna liikmed, niisama kaubitsemise ja majapidamise politsei ametnikud kannavad oma ameti talituste ja piduliste asjade juures iseäralisi kõigeförgemalt finnitatud märkisi. Pääle selle võib linnapää iseäralist kõigeförgemalt finnitatud ülikonda kanda.

§ 99. Linnawalitsuse liikmetel ei ole mitte kroonuteenistuse õigusi, pääle kubermangu linnade sekretäri, kes kubermangu walitsuse linnade osakonnas (§ 11) aktid ette loeb ja sellepärast oma ameti poolest VIII. klassis, ülikonna poolest VIII. klassis ja paiuki (armuleiva) poolest VI. klassis on.

§ 100. Linnapää võib ajuti, kuni kaheks kuuks, linnast ära minna, mida ta kuberneerile õigel ajal ainult teada annab. Tahab ta kauemaks ära jääda, siis palub ta seks kuberneerilt luba. Tagasi tulles ja uueste ametit enese pääle wõttes peab ta seda kuberneerile mõlematel fordadel teatama.

§ 101. Kui linnawolinikud linnast ära reisirwad, siis annawad nad seda linnapääle teada. Linnawalitsuse ametnikud wõiwad ainult linnapää lubaga linnast ära minna.

§ 102. Linnapää ja linnaameti liikmed ei tohi linna töösid, nagu materjaali wedamisi, ehitusi cc., eneste pääle wõtta. Siiski tohiwad nad ligi pakkuda, kui linna omandusi rendi pääle antakse. Siis aga peawad linnaameti istumistele, nende asemele, kes ligi pakuwad, nende asemikud astuma.

Kolmas päätüff.

Linnawalitsuse tööst, mis linna hää käekäigu kohta käib.

§ 103. Linna wolikogul on õigus, allnimetatud asjade kohta järeleisema korra järele seadlusi ülesse seadida, mida linna elanikud peawad pidama, kui need seadlused allpool antud eeskirjadega kokku käiwad ja mitte olemate seaduste wastu ei effi. Need asjad on järgmised:

a) ford, mille järele uulitsad, awalikud platsid, kõn-

niteed, uulitsa prügitanine, sillad ja tammid, maa-alused weetorud, kanalid, tiigid, kaewud, kraamid ja loomulikud weeteed, kui wiimased ka erainimeste ehk selfside fruntides on, tulewad hääs korras ja puhtad hoida;

b) seadluste tegemine, kuidas linna awalisi ehitusi ja mälestusesambaid, aedu ja muud sarnaseid awalisi kohti puhtad hoida ja rikkumise eest warjata;

в) laewade kinnipidamise kohtade ehitamine, ülesõitute, hoburaudteede ja muude paremate teede asutamine, nende tarwitamise ja ülespidamise eeskirjade määramine, woorimeeste teenistuse seadlemine;

г) hoowide puhastamise ja sopaaikude ning peldikute ehitamise ja puhastamise kord;

д) tapahoonete asutamine, korraspidamine ja tarwitamine;

е) eeskirjad selle üle, kuidas päätoidu müümise kohti puhtad pidada ja ära hoida, et mitte kahjulisi toitusid ja jookisid ei müüda;

ж) wee hoidmine rikkumise eest;

з) laatade, turgude ja müümahtade sifimine kord;

и) eeskirjade walmistamine, millede järele katused, korstnad ja ahjud tulewad ehitada ja õiges korras pidada ning kuidas üleüldse tulekahju kartust wähenhada;

к) kohtade määramine, kus kergeste põlewaid asju, nagu puid, heinu, õlgi, õli, piiritust ec., ei wõi paigal pidada ja juhatusse andmine, kus ja kuidas neid asju wõib ülewel hoida;

л) abinõude määramine külgehakkawate haiguste, haiguste liikumiste ja loomatõbede ärahoidmiseks ja kautamiseks;

м) muretsemine selle ette, et kõlbulik olek ja hää kord awaliste platside pääl walitseks, mis kaubitsemises ja käsitöodes kulufid ehk kitsendusi tarwiliseks teeb.

L ä h e n d u s. Eeskirjad, mis wolitogu selle paragrahwi põhjusel annab, ei puutu neisse laatadesse, millede walitus laadal olemate kaupmeeste laadakommissionide käes seisab.

Viisa. Artikkel 11. Wolitogu kinnitab ka, pääle § 103 nimetatud asjade, Baltimaal selle maksu kõrguse, mis sadama linnades laewa ametnikkudele, nagu praklija-

tele, kaalujatele, mõõtjatele, laemawedajatele 2c. tuleb maksta, sell teel, mis § 103—106 selles Seaduses on määratud.

Viia. Artikkel 12. Keis linnades, kus politsei-ametid olemas, peab linnawalitsus need seadlused, mis ta linna elanikkudele kohuseks teeb (§ 103—106 ja artikkel 11 ülemal), politsei esimehega kokku rääkima.

§ 104. Linnaamet paneb eesfeiswas paragrahwis nimetatud seadlused, ennegu wolifogu neid kinnitanud, politsei esimehele ette, kes neile oma armamise juurde lisab. Politsei esimehel on õigus, omalt poolt eesolewas paragrahwis tähendatud seadlusi wolifogule ette panna, nii kuidas tema neid linna kasuks arwab hääd olewat. Sell samal teel võib olewaid seadlusi muuta.

§ 105. Kui linnawalitsuse ja politsei wahel eesnimetatud seadlustes (§ 104) ühendust ei saada, siis antakse asi, kui kumbgi seda soowib, kubermangu walitsuse linnade osakonna kätte (§ 11) otsustamiseks.

§ 106. Seadlused, mis § 103—105 põhjusel ülesse seatud, antakse kuberneerile ette, kes nad kubermangu ajalehes ära trükib, kui nad seadustega kokku sünniwad. Ei ole nad seaduslised, siis annab ta nad kubermangu walitsuse linnade osakonna kätte otsusetegemiseks. Kubermangu ajalehes äratrükitud seadlused antakse sääl linnas, mille tarwis nad tehtud, awalikult teada ühel wiisil, mille wolifogu määrab.

§ 107. Politsei ametnikud peawad selle üle walwama, et eesolewate paragrahwide põhjusel antud seadlused täieste saawad täidetud. Kus see ei sünni, sääl peawad nad seks määratud abinõusid tarwitama.

§ 108. Kui politsei mõnes linnawalitsuse all seiswas asjas (§ 103, 114, 139 punkt n ja m) mingisugust forratumat olekut leiab, siis peab ta seda linnawalitsusele õigel ajal teatama.

§ 109. Need, kes § 103—106 põhjusel antud seadluste wasta elsiwad, langewad trahwide alla, mis Rahufohtu Nuhthuse-seaduses § 29 on määratud, kui seaduses selle kohta mitte mõni muu trahw ei ole ette kirjutatud.

1. täh. Nuhthuse seaduse § 29 määrab selle trahwi kõrguse kuni 15 rublani.

§ 110. Kes § 103—106 järele antud seadlusi ei pea, selle annab linnawalitsus kohtu kätte trahwida, sell wiisil, nagu Kriminal protsessi Seadus § 2 ja 3 seda ette määrab.

§ 111. Raubitssemise-politse'i sisseseadmine ja töökord on wolikogu poolt ülesse seadida ja kubermangu linnades sissimiste asjade ministri, töistes linnades ja alewites kuberneeri poolest finnitada.

§ 112. Kuida linnaamet ja, kus seda on, kaupmeeste saaditud raubitssemise elu olu üle waatawad, seda seadib wolikogu Raubitssemise ja käsitöö maksu seaduse põhjusel (maksude põhjustiri § 464, Riisa a. 1868), ülesse ja lasseb sissimise asjade ministri poolt finnitada, kes asja ka rahaministrile ette paneb.

§ 113. Linnaplaani muutmised ehk uute tegemised saawad wolikogu poolt kubermangu linnades sissimiste asjade ministrile, muis linnades ja alewites kuberneerile finnitamiseks ette pandud.

§ 114. Gramajade ja nende eeskülgede plaanide finnitamine, ümberehituste lubamine ja ülewaatamine majade korraliku ülesehitamise üle, ~~nr linnaameti hoolde~~ Tuhits on tall selles toimetuses ehituse seadlused ja § 103 järele antud eeskirjad.

Tähendus 1. Linnades, kus see Linnaseadus maksab, kautawad ehituseadluse §§ 312, 315—321, 374 ja 375 oma wõimu ära.

Tähendus 2. Linna arhitekti amet, kus ta olemas, arwatakse linnawalitsuse liikmeks. Wolikogu wõib niisugust ametit uueste asutada ja talle kõik linna arhitekti teenistuse õigused kätte anda.

§ 115. Laewade täitmise kohtade, awaliste saunade ja supelmajade, näitemajade ja näitepoobide, kahjuta wabriku ja töökodade asutamiseks ja gaasiga walgustamiseks, kui ka linnal ise gaasiwalgustust ei ole, wõib wolikogu luba anda. Sissimiste asjade minister awalda, rahaministri teadmisega, iga aasta ühe nimekirja nende wabrikute, töökodade ja farnaste asutuste üle, millede asutamiseks selle paragrahwi põhjusel wolikogu luba ei wõi anda.

Reijas päätüft.

Linna warandus ja sellesse puutuwad olekud.

§ 116. Linnawalitsufel on õigus: 1) linna nime pääle liikumata ja liikumat warandust osta ja müüa ja lepinguid teha Esmiliseaduse (X. raamat, I. jagu) ja selle seaduse (§§ 55, 63, 66, 67, 72, 117, 119—124) põhjusel; 2) linna warandusesse puutuwate asjade pärast kohtu ees kaebada ja kaebduste pääle kosta, eraprofessi üleüldistel ja selle seaduse § 118 põhjusel.

§ 117. Need kontrahid, mis linnaamet seaduste ja wolikogu soowide järele waranduse asjus teeb, on linnale seaduse wõimulised ja linn peab nende maksud kandma.

§ 118. Linnawaranduse asjus astub linnaamet kaebades ja kistes kohtu ees ühe wolitatud mehe läbi ette, ka neis kohtades, kus uus professi kord on seaduseks tehtud ja kus wannutatud adwokaatid küllalt on saada (Kohtukord § 388). Wolitatud mees wõib linnawalitsuse liige olla.

§ 119. Wolikogu määrab, mill wiisil linna warandusest wõib sissetulekut saada (§ 55 punkt 10). Mõõtmise ja kaalumise eest ei tohi aga mitte enam wõtta, kui puuda, ksetweriku ja wedru eest üks kopik.

§ 120. Need linna frundid, mis linnaplaani järele awalitud platsid, uulitsad, kõnniteed, sillad ja ülesõidud on, niisama laewateed, mis linna frundist läbi käiwad, on küll linna omandus, seisawad aga igamehele tarwitamiseks lahti.

§ 121. Linnawalitsus ei wõi § 120 nimetatud fruntid mitte muidu kui ülemalt poolt (§ 113) antud linnaplaani muutmise lubaga ära müüa.

§ 122. Wolikogu otsused, a) mille läbi mõned jaud § 120 tähendatud frundist kellegile esimest korda ainult oma tarwitamiseks ära antakse ja millede pääle 6) ehitust tehakse, mis läbikäimist kitsendawad, tulewad kubermangu linnades sifimiste asjade ministri, kreisilinnades kuberneri poolt kinnitada. Wäikesi ehitusi, nagu liikuwaid poodisid,

teltfifid, politsei wahimajasid, awalisi peldikuid ja muid tarwilisi wäikesi ehitusi wõib linnawalitsus ilma eesnimetatud loata ette wõtta.

§ 123. Rahab wolikogu linna kulu pääle linna krundis läbikäitfifid ehk weeteefid korda seadida ja nende tarwitamise eest maksu wõtta, siis tuleb selleks enne sifimiste asjade, ehk tarwilisel korral ka raha ja teede ministri poolt luba paluda, kes ka maksu kõrguse määravad.

§ 124. Rahab wolikogu linna nimel raha laenata ehk laenude eest raskata, siis peab ta seks, kui wana wõlasumma üksi ehk ühtekokku uue summaga kase wiimase aasta sissetulekust suurem on, sifimiste asjade ministri poolt luba küsima ja küsimisega ühtlasi need hallitad üles andma, milledest need kulud wõiwad täieste tasutud saada.

§ 125. Linnaamet wõib wolikogu lubaga linna kapitaali kroonu ehk erapanladesse intressi pääle panna, ehk kroonu paberid ja kroonu poolt finnitatud obligatsioonifid ehk ka linna wõi maa pangaseltfide obligatsioonifid osta.

§ 126. Linna wäärtpaberid ja puhtad rahasummad hoitakse linna kassades, renteides ehk pankades alal, kuidas linnaamet seda wolikogu juhatusse järele hääks arwab.

§ 127. Kui wolikogu seda hääks arwab, et rentei tema käes paigal hoitamast linna rahast linna rehnungid maksab ja selle üle kassaraamatut peab, siis määrab wolikogu selle tarwis renteile tasumist, eeskirjade järele, mis sifimiste asjade minister rahaministri teadmifega annab.

Wies päätüff.

Linna maksud.

§ 128. Linna wolinikkudel on luba, järgmisi maksusid linna hääks nõuda: a) wäärtuse järele määratud maks liikumata waranduse päält; b) kaubitsemise ja töökodade paberite eest ja b) trahterite, öömajade ja turupoodide eest. Linnawolinikkudel on luba ka järgmisi maksusid linna hääks nõuda: r) woorimeeste ja paadimeeste teenistuse eest; a) erainimeste hobuste ja tõldade eest ja e) koerte eest.

Linnawolinikud peavad aga nende maksude suuruse ja need, kes neist maksudest peavad wabad olema, seaduseandmise teel ülemale poole lubamiseks ette panema.

§ 129. Kõige linnakrundi (§ 4) olewa liikumata waranduse päält maksetakse linnamaksu, wälja wõetud: 1) keiserlikud paleed ja selle juures olewad liikumata warandused; 2) need kroonu hoonete jaud, mida riigivalitsus ise tarwitab; 3) niisuguste häätegewate jeltside ja koolide, kui ka õpetatud jeltside ja asutuste päralt olevate majade jaud, milledes nende omanikud ise sees on; 4) waimuliku (niihästi kristliku kui ka mitte kristliku usutunnistuse) walitsuse päralt olewad hooned, kui nad midagi sisse ei too; 5) maakrundi, mis raudteede asutamise juures raudtee jauks ära anti, kui ka nende kruntide pääle ehilatud hooned, mis määratud aja järele kroonu omanduseks saawad, ning 6) need liikumata warandused, millede eest wolitogu nende liig wäikese wäärtuse päraft maksu ei nõua.

T ä h e n d u s. Liikumata warandused, mis kõeste sissewõtteid annawad ja mis kroonu päralt ehk selle paragrahwi 3 ja 4 punktis nimetatud asutuste, jeltside, koolide ehk walitsuste päralt on, niisama ka kroonu ja 3. punkti nimetatud asutuste ja jeltside hooned ja hoonete jaud, milledes ametnikud elawad, maksawad üleüldisel põhjusel linnamaksu.

§ 130. Wolitogu määrab liikumata waranduse maksu protsendi aru järele liikumata waranduse puhtast sissetulekust, mille kõrguse linnawalitsus takseerimise järele ära arwab, ehk kui see arwamine wõimata on, siis määrab ta selle maksu liikumata waranduse wäärtuse järele. See maks ei tohi mitte kõrgem olla kui 10 protsenti puhtast sissetulekust ehk 1 protsent liikumata waranduse wäärtusest.

§ 131. Liikumata wara eest wõetakse järgmiste eestkirjade järele linnamaksu:

1) Wolitogu määrab, kui ta liikumata warale linnamaksu pääle paneb, tähtpäewa, mill see maks tuleb ära maksta.

2) Linnaamet jautab päraft liikumata wara takseerimist selle takseerimise põhjusel määratud maksu ära ja annab selle jautamise wähemalt üks kuu enne maksu tähtpäewa awalikult teada.

3) Kui wolifogu poolt määratud tähtpäewaks maks maksmata jäetakse, siis arwatakse seda maksu wõlgade sekka ja ta nõutakse ühes trahwirahaga sisse. See trahwiraha, mille suurus wolifogu määrab, ei wõi mitte suurem olla kui 1% wõlgu jäänud summa eest iga arawiidetud kuu päält. Neilt ei nõuta trahwiraha, kes pärast tähtpäewa tulewal esimesel poolel kuul (15. kuupäew ühes arwatud) wõlgu jäänud summa ära maksawad. Siis aga wõetakse iga kuu eest, mis ka weel täieste möödagi ei ole läinud, terve kuu trahwiraha ja pannakse linna sissetulekute juurde.

4) Kui wõlg ühes trahwirahaga kuue kuu sees pärast wolifogu poolt määratud tähtpäewa (1) weel ei ole aramisetud, siis wõetakse ta politsei abiga sisse. Selle juures wõetakse kõige päält see warandus finni, mille eest linna maks wõlgu on jäänud, ja kui sellest weel ei saa, siis müüakse wõlgniku liikuw wara, pääle nende asjade, mis Craprotsessi korra § 973 ja 974 (punkt 4) on wälja wõetud, ära. Sellejuures on wõlglasel luba, neid asju nimetada, mis wõlatasumiseks kõige päält pearwad saama ära müüdüd. Kui wõlglase liikuma wara eest mitte niipalju raha ei saa, et ta wõlg kõik tasa saaks, siis müüakse ta liikumata wara ära selle korra järele, mis liikumata wara kroonu maksu wõlgade sissenõudmiseks on ülesse seatud (Maksuford § 2 punkt 3, lisa a. 1868 § 25—27).

§ 132. Kaubitsemise ja töökodade paberite eest wõib wolifogu maksu nõuda: a) kõikide kauba- ja töökodade paberite eest, mis kaubitsemise maksu korras on nimetatud (§ 13—15 ja 24) ning b) kõikisuguste patentide eest, mis joogiwabrikutele, kes spiiritusest ehk wiinast jookisid valmistawad, ning nende jookide müümaokhtadele (Joogiseadlus a. 1867, § 5 ja lisa § 267, 269 ja 270) Joogiseadluse põhjusel wälja antakse. Selle maksu kõrguse määrab wolifogu kroonumaksu suurusst mööda protsentide järele.

§ 133. Linnamaksud, mis § 132 järele paberitele, patentidele ja pileetitele pääle pannakse, wõetakse ühes kroonumaksudega ühewiisi järele sisse.

§ 134. Trahterite, öömajade ja turuplatfide maksu määrab wolikogu ja nõuab linna hääts sisse, kuidas see Trahteriseadluses (Linna majapidamise põhjustiri § 31, lisa a. 1863) ja föigeförgemalt 26. lehekuul 1869 finnitatud Riiginõukogu hääksarvamisel (nr. 47137) ette kirjutatud.

§ 135. Pääle nende maksude, mis § 128—134 nimetatud, wõib wolikogu seatud korra järele ka korterite ehk elutubade pääle linnamaksu panna. See on aga enne ülemale poole ette panna ja ühtlasi täielikult ära seletada, kuidas seda maksu peab maksetama, kui suur ta protsentide aru järele korterite üürimäärtust mööda peab olema ja mis sugused korterid oma wäitese wäärtuse pärast sellest maksust peawad wabaks jääma. Sisimiste asjade minister paneb niisugused ettepanekud seaduseandmise teel finnitamiseks ette.

§ 136. Pääle nende maksude, mis § 128—135 järele tulewad määrata, tulewad weel linna kassasse:

a) linnamaksud mitmesuguste paberite (dokumentide) kirjutamise, finnitamise ja protesteerimise eest, kui ka selle eest, et nende põhjusel wõlgasid sisse nõutakse (Graseaduste kogu X. raamat, I. jagu);

b) linnamaks, mis mõõtude ja kaaluponnide tembeldamise eest kaubakorra põhjusel (§ 2751) wõetakse;

b) linnamaks, mis linnawalitjuse liikmete läbi toimetatud liikuma wara oksjooni wiisil müümise eest tuleb maksta, ja nimelt faks protsenti saadud summast (pääle nende kahe protsendi, mis oksjonatori päralt on);

r) linnamaks, mis föigeförgemalt finnitatud iseäralise seaduse põhjusel mõnes linnas linna hääks linnast wäljawiidawate ja sissetoodawate kaupade eest maksetakse, ja

d) abirahad, mis mõnele linnale iseäraliste seadluste põhjustel riigirenteist ja maamaksudest maksetakse.

§ 137. Tahetakse linna hääks uusi maksusid, mis selles seaduses (§ 128—136) mitte ei ole nimetatud, pääle panna ehk wana määratud arust (§ 130 ja 132) förgemaks tõsta, siis ei wõi see tõsiti sündida, kui wolikogu ettepaneku pääle seaduseandmise teel.

§ 138. Kõik wõlgu jäänud linnamaksud ja kohused nõutakse sellisamal wiisil sisse, kuidas riigivalitsuse kohtukohad ja ametnikud oma kahtlemata nõudmisi wälja pärimad (Graprotsessi kord § 1 tähendus, Graprotsessi seaduste Smod § 102).

Kuues päätükk.

Linna wäljaminekud ja kulud, rehnungipidamine ja kassaaruanne.

§ 139. Linna kassa peab järgmised kulud kandma:

a) linnawalitsuse ülespidamise kulud wolikogu poolt määratud summade suurusel;

b) linna pärast olemate majade mälestussammaste korraspidamise kulud;

b) intressimaks nende summade eest, mis linnade hääks laenatud ja linna poolt enese pääle wõetud kohuste täitmine;

Tähendus: See punkt käib ka nende paotumaksude kohta, mis linna poolt enne selle seaduse sisseseadmist lubati.

r) abiraha andmine seaduse andmise teel määratud eeskirjade põhjusel mõnesugustele koolide asutustele ja walitsuskohtadele õpekohtade, häätegewate majade ja tõiste üleüldlikult kasuliste asutuste ülespidamiseks ja riigirentidele abiraha andmine, mis riigi kulurehnungis üleweel seisab;

d) nende kulude kandmine, mis sõjawäe korterisse panemine ehk tema muud tarwitused sünnitawad, niisama wangikodade kütmine ja walgustamine ja wangikoja talitajate ülespidamine, niipalju kui see seaduslikult linna pääle pandud;

e) osawõtmine linna politsei ametnikkude ülespidamise kuludest, niipalju kui seadus seda linna kassale pääle paneb;

ж) politsei jaus olemate tulekaitse juhatusete ülespidamine nende määruste põhjusel, mis enne selle seaduse sisseseadmist maksiwad, ehk mis pärast wolikogu otsuse pääle seaduseandmise teel kinnitati;

з) korteri walmistamine ehk üürimine linna politsei walitsusele (kus see kreisi politsei walitsusest lahus on),

ja politsei tulekaitse juhatusetele, ühes kütmisega ja walgustamisega, niisama ka korteriraha maksimine ette määratud ehk kõigekõrgemalt finnitatud summade suuruses neile politsei ja tulekaitse juhatusete liikmetele, kes linna kääst korteri ei saa;

и) muud taitimaksud, mis olewate määruste ja tabelite järele politseile ja tulekaitse juhatusetele tulewad maksta, nagu nimelt: nende toidu ja töönduude muretsemine ja nende ametnikkude pöetamine haigemajades;

к) selle tulekaitse juhatusete ülespidamine, mis enne selle seaduse fisisseadmist olewas oli, ehk mis wolitogu otjast mööda tarwilise lubaga politsei all olewa tulekaitse asemele ehk abiks fisisse seati;

л) linna wastutamise all seiswate uulitsate, platside, teede, sildade, kõnniteede, ülewedude, ülesõitude, kallaste, aedade, korraliste wesiworustikkude, jookstorude, tiikide, kraawide, weerenide ja tammide korrastamine ja linna walgustamine mitte wähemal möödul kui see enne selle seaduse fisisseadmist oli;

Tähendus: Säbisõidu uulitsad, mis niisuguste teede pääl on, mis Teede ministereiumi walitsuse all seisawad, peetakse selle walitsuse poolt korras. (Teede walitsuse Seadus, § 558, liisa a. 1868.)

м) platzi juhatamine, kuhu wäljajehide tuleb wedada ja kärwanud loomad maha matta.

Viia. Artikkel 18. Linna kassa kannab, seni kui iseäralisi eeskirju antakse, pääle selle, mis § 139 nimetatud, weel järgmised kulud: a) niisuguste linna asutuste ülespidamine, mis praegu linna wastutamise all seisawad ja Linnaseaduse ja nende eeskirjade läbi mitte uue wastutamise alla ei lange, — mitte wähemal summal, kui olewate etaade (määruste) ehk tõiste seadusliste eeskirjade läbi on finnitatud;

б) linna wastutamise all seiswate postijaamade ülespidamine;

в) Siwi- ja Tallinnamaa linnade osajagu wangikodade ülespidamise kuludest sell määrusel, nagu olewad seadused seda linna kassale pääle panewad.

§ 140. Kui § 139 nimetatud kulud on tasutud,

fiis võib linna kassast wolikogu arwamist mööda kõitsuguste asjade hääks raha kulutada, kui sellest linnale ja linnaelanikele kasu tuleb ja kui see seadustele mitte wasta ei läi.

§ 141. Wolikogu poolt määratud tähtpäewaks seab linnaamet igal aastal eestulewa aasta fulu- ja tulureh- nungi ülesse, mille wolikogu läbi katsub ja finnitab ja kahe nädala jooksul pärast finnitamist kubeneri kätte saa- dab ja § 68 määratud wiisil üleüldijets teadaandmiseks awaldab.

§ 142. Kulu- ja tulurehningi finnitamise juures võib wolikogu ka selle wiisi ette määrata, kuidas ühed ehk teised majapidamise talitused tulewad toimetada: Kas awa- liku wäljapakkumise läbi, ehk seks walitud inimeste kätte kommissioni pääle, ehk linnaameti enese toimetuse läbi. Kui wolikogu niisugust eeskirja ei ole annud, siis on selle wiisi määramine linnaameti asi.

§ 143. Kuberneril on linna fulu- ja tulurehningi läbikatsumise juures selle pääle waadata: 1) et mitte sea- dusewastasid maksusid ei ole nõutud ega seaduslisi maksusi seaduse määrust mitte kõrgemaks ei ole tõstetud; 2) et kroonu ja erainimeste asjade pääle mitte mitmesuguse möödu järele maksu pääle ei panda, ja 3) et need tarwi- lised summad, mis seaduslikult linna kassale tulewad maksta, ülesse on wõetud.

§ 144. Linna maksude fissenõudmise ja linna kulude maksmise juures täib linnaamet wolikogu poolt finnitatud fulu ja tulurehningi järele. Kui mõni nõudmine ette- määratud summast üle tõuseb ehk kui koguni mõni uus wäljaandmine ette juhtub tulema, siis võib linnaamet seda ülejäänud rahaga ära maksta, kui ta seks wolikogult ijeäralise luba on palunud ja saanud, kui tall niisugune luba juba fulu ja tulurehningi finnitamise juures ei ole kätte antud. Kui aga linna kassasse raha mitte üle ei jää, siis võib linnaamet wolikogule igal ajal ühe lisa fulu- ja tulurehningi finnitamiseks ette panna.

§ 145. Linnaamet võib wolikogu lubaga igat

linnale pääle pandud sõjaväe ehk eratarwitust (§ 139), mille tarwis kulu- ja tulurehningis oma summa määratud, kohaste ametnikkude ehk ameti kohtade kokkuleppimisest mööda, ära täita selle summa väljamaksimisega, mis selle kokkuleppimise juures finnitati, mis aga tulu- ja kulurehningis ette määratud summast mitte ei tohi kõrgem olla. See linn, kes maksetud summa tarvitamise üle aruannet ei nõua, ei ole mitte kohustatud, selle asja tarwis lisamaksu maksuma.

§ 146. Iga summa üle, niihästi sisjetulewa kui väljaminewa summa üle peab õigeste rehningi peetama. Rehningi pidamise kaju ja korra finnitab wolikogu. (§ 55 punkt 5.)

§ 147. Wolikogu poolt määratud tähtpäewaks seab linnaamet iga aasta linna summade liikumise üle aruande kokku, mille wolikogu läbi katsub ja finnitab ning kuberneerile läbikatsumiseks kätte saadab ja § 68 antud wiisil awaldab. Üleüldised kontrollkohtukohad ei rewideeri linnawalitsuse kasjaraamatuid.

Seitsmes päätükk.

Kord, mille järele linnawalitsuse otsuste üle kaebatakse, ja linnawalitsuse ametnikkude wastutamine.

§ 148. Grainimestel, seltsidel, kogudel, kogukondadel ja asutustel on kaebamise õigus üleüldisel põhjusel, kui linnawalitsus oma toimetustega nende õigusi rikub.

§ 149. Kaebused niisuguste wolikogu otsuste ja seadluste üle, mis sifimiste asjade ministri ehk kuberneeri poolt on finnitatud (§ 111—113 ja 122—124,) antakse, kui asja loomu järele eelminewa (148) paragrahwi põhjusel kaebada ei wõi, Walitsewale Sinatile (I. departemang) sisse.

§ 150. Pääle § 148 ja 149 nimetatud kordadel, kaebatakse linnaameti ja linnapäa seaduswastaste otsuste le wolikogule, selle seaduswastaste otsuste üle aga kuber-

neerile, kes kaebtuse kubermangu walitsusele linnade osakonna (§ 11) kätte otustada annab.

§ 151. Riigivalitsuse, maakonna ja seisuste otustete kaebtused ja teatamised waidluste üle, mis neil linna walitsusega töökonna õiguste ja kohuste üle ette tulewad, antakse niisama kuberneeri ette, kes need kubermangu walitsuse linnade osakonnale otustamiseks ette paneb. Seda sama teeb kuberneer, kui ta ise linnawalitsuse otustest ehk seadlustest seaduswastast asja leiab.

§ 152. Kubermangu walitsuse linnade osakond teeb oma wõimuses olevate asjade üle lihtsa enamusega otusi. Nende otused tulewad sedamaid täita, kui nendes enestes asi tõijuti ei ole kästüd.

§ 153. Linnawalitsus, riigivalitsuse asutused ja erainimesed wõiwad, kui nad kubermangu walitsuse linnade osakonna otusega mitte rahul ei ole, kuue nädala aja jooksul Walitsewasse Sinatisse (I. departemang) kaebada. Niisama wõib kuberneer, kui ta selle kohtuõhha otust seaduswastasteks peab, kuue nädala sees Walitsewa Sinati I. departemangule asja otustamiseks ette anda.

§ 154. Gesseiswas § 153. määratud kuue nädalane aeg arwatakse: a) erainimestele — sellest päewast, mill neile kohtuõhha otus teada anti; b) linnawalitsusele ja tõistele asutustele — sellest päewast, mill nad otuse kirjast ärakirja kätte saiwad; b) kuberneerile — sellest päewast, mill otus alla kirjutati.

§ 155. Kuberneer wõib, kui ta ühe wolikogu otuse kubermangu walitsuse linnade osakonna kätte (§ 150 ja 151) läbi katjuda annab, jelle otuse täitmist mitte enama kui ühe kuu aja pääle seisma jätta, sellest päewast armatas, mill otus tema kätte sai.

§ 156. Linnawalitsuse liikmete pääle (§ 73, 82—85) ei kaebata ameti süüde pärast mitte tõijuti kui kohtu teel.

§ 157. Paragrahwis 156 nimetatud amenikka, pääle linnapääl (§ 159) wõib wolikogu otust mööda ametist lahtilastmijega ehk ka ilma jellela kohtu alla anda.

§ 158. Kuberneer annab, kui ta linna walitsuse ametnikkude toimetustes seaduse wastast asja leiab olewat, selle asja kubermangu walitsuse linnade osakonna kätte otustamiseks. Kui selle otsuse järele mõni linna walitsuse ametnik tuleb kohtu alla anda, siis antakse see otsus enne täitmist kohasele wolikogule teada, kes, kui ta selle otsusega rahul ei ole, kuue nädala sees, kättesaamise päewast arwatud, Walitsewa Sinati 1. departemangu juures võib kaebada.

§ 159. Linnapäid ei anta mitte teisiti kohtu alla kui ainult Walitsewa Sinati esimese departemangu otsuse pääle, mis wolikogu ehk kubermangu walitsuse linna osakonna otsuse põhjusel on tehtud.

§ 160. Linnapäa ja linna ameti liikmete üle mõistetakse kohut ameti süüde pärast kohtu palatis, kus aga kohtu seadus weel mitte ei ole uuendatud, isäl kriminalkohtu palatis ehk ühendatud kriminal- ja tsiwilkohtus, nii kuida asi jeda nõuab.

Viia. Artikkel 19. Balti kubermangude linnapäade ja linna ametite liikmete pääle mõistawad ameti süüde pärast kohased teise astme pääl olewad kohtud kohut.

§ 161. Linnawalitsuses teeniwad ametnikud, nende seas ka üürimüüsil teeniwad, langewad trahwide alla, mis Rukhtluse seaduses § 329—387 on ette määratud.

linnawalitsuse poolt on (22al. teen. § 317, 321—323 ja 326—328):

a) linna pantade direktorid ja nende abi (22al. teen. § 303, 319, 320, 322 ja 326);

b) linnawalitsuse ametite ja osakondade liikmed (22al. teen. § 306 ja 326 ja 327);

c) linnawalitsuse seadlud, kes tulenevad ja minewate lasteade päält määratud (22al. teen. § 312 ja 313).

Artikkel 20. Seadlute walimine lõp-
tele määratakse loosolekul ja talurahwa asjade linn-

L i s a n d u s

Linna-Seaduse § 2 juurde.

Seaduse-kogu määruste muutmiste kättejuhatus nendele linnadele, milledesje Linna-Seadus saab maksuma pandud.

§ 1. Pääle nende ametnikkude, kes selles Seaduses § 73, 82—85 on nimetatud, walib, kus nad olemas, wolikogu weel järgmised ametnikud:

a) ühe eht mitu politseiwalisuse liiget (Üleüldine kub. Seabl. § 2509 lisa a. 1863 § 6 ja 7);

b) saadikud maamaksude jautamiseks (Walimise teenistuse Seadlus § 393, jautus 1 punkt 5);

b) „Suusõnaliste kohtute“ kohtumehi ja walitawaid ametnikka (Wal. teen. S. § 303, jautus 2, 413 ja 421);

r) nende häätewate asutuste esimehed, ülewaatajad ja ökonomid, kellede walimine asutuste põhjuskirjade järele linnawalitsuse hoolet on (Wal. teen. S. § 317, 321—323 ja 326—328):

a) linna pankade direktorid ja nende abid (Walim. teen. Seabl. § 303, 319, 320, 339 ja Tähendus. Sätt a. 1863);

e) jßelaewanduse ametite ja osakondade liikmed (Teede Seabl. § 396 ja Tähendus 1. a. 1863), ja

ж) linnawalitsuse saadikud, kes tulewate ja minewate laewade päält maksu määravad (Wal. teen. Seabl. § 312 ja 313).

Täiendus. Artikkel 20. Saadikute walimine kohastele mõisnikkude koosolekutele ja talurahwa asjade kom-

missionide ning üleüldise hooletandmise toimefondade liikmete valimine, — sääl, kus tänini neid saadikuid ja liikmeid waliti, — antakse wolikogu kätte.

§ 2. Ülemal seiswas paragrahwis nimetatud ametnikkudeks walitakse niisugused mehed, kellel linnawolinikkude walimiste juures hääleõigus on. (Linna-Seadus § 17.)

§ 3. Niisugustele wolikogu nõuupidamistele, millesdes käsitööliste seltsfondade asjadest räägitakse, kutjutakse Linna-Seaduse 62. paragrahwi põhjusel selle seltskonna eestseisus ligi. Käsitööliste Seadl. § 30 ja 62 muutmine.)

§ 4. Kaupmeeste, kodanikkude ja zunftlaste eestkostmist ja waestelaste asju walitseb waestelaste kohus, kes linnapää eestistumisel neist liikmetest on kokku pandud, kes kaupmeeste, kodanikkude ja käsitööliste erafoosolekutes kolme aasta pääle seks walitakse (Seisuste Seadl. § 499). Waestelaste kohuse liikmete arwu määrab nimetatud seisuste üleüldine foosolek, aga ta peab vähemalt 2 liiget suur olema. (Üleüldine Kuberm. Seadluse § 4525 [lisa a. 1868 punkt 10] ja § 4560—4565 ning Esiwilõdiguse § 239 muutmine.)

E ä h e n d u s 1. Kui linnapää waestelaste kohtu eesistumist enese pääle ei wõta, siis walitakse eesistuja sellamal wiisil, nagu waestelaste kohtu liikmed selle paragrahwi juhatusel walitakse.

E ä h e n d u s 2. Waestelaste kohtu üllespidamine jääb nende kanda, kes neid enne selle Seaduse maksuaks tegemist kandswad.

§ 5. Järgmised toimetused, mis enne selle Seadluse maksuaks panemist raekohtute hooles oliwad, on linnaametite hooles:

a) Ülewaatamine seaduslise kaubitsemise üle, kaubitsemises tarmitatud mõõtude ja kaalude ning nende stempeeldamise üle (Maksuseadl. § 464 lisa a. 1868, § 98—112 ja 126; Rauba-Seadl. 2328 ja 2757—2761);

b) maksu päälepanemine liikumata warandusele ja kaubitsemise õigusele kroonu ja maakonna kasuks (Maa-Maksu-Seadl. eralisa a. 1868 § 24; Maksu-Seadl. § 2 punkt 3 lisa a. 1868; Poschlina S. § 464 lisa a. 1868 § 92);

b) taksimaksu ärajautamine, mille maakond linna ela-

niftudele pääle paneb (Maa Mafsu S. § 195, eralija a. 1868 § 40);

r) awaliste notariuste, linna maaflerite ja käsitöö seltsfondade maaflerite, finnitamine neis kohtades, kus notariuse seadlust weel ei ole. (Esiwil-digus raam. X jagu I § 708; Walim. teen. Seadl. § 476 a. 1868; Rauba-seadl. a. 1868 § 2434, 2444 ja 2445);

a) notariuste ja maaflerite raamatute wäljaandmine, finnitamine ja proowimine (Esiwil-digus raam. X jagu I. a. 1868 § 858, 864, 868, 898, 902 ja 904; eeskirjad ja formularid notariuse asjades 10. jürikuust 1867 § 20 punkt a. 34 nr. 44456);

e) stempelpaberi müümine (Mafsu seadl. a. 1868 § 295 ja 305);

ж) raha wäljamaksmine elanikkudele nifrutite ülespidamises (Nifrutite Seadl. § 562);

з) ülewaatamite joogimafsu seaduse pidamise üle (a. 1867 § 178—180, 310 lisa § 242 juurde: § 13 punkt 1—3, 10 ja 11 ja § 15);

и) soola-seadluse üle (§ 455 ja Täh. a. 1868, 481 ja Täh. a. 1868, 482, 483, 493 ja 568);

i) käsitöoliste seaduse üle (§ 80, 103 ja 258, lisa a. 1863, § 114, 134, 136 ja 137):

к) rahwa rawitsuse seadluse üle (§ 272 ja 273) neis kohtades, kus Semstwo-Seadust weel ei ole, — ja

г) kiritööde ärahoidmise ja tõrwalesaatmise seadluse üle (§ 313 ja 315).

§ 6. Need kohused, mis Rekruti-Seadlus (§ 73—98, 100—123, 224—226, 228, 231, 327 Täh., 367, 368, 369 Täh., 431, 731, 799, 804—808, 817, 819, 821 Täh., 823, 831, 834—841, 844—848, 851, 860, 862, 863, 866—869, 875, 879, 880, 1103, 1217, 1229, 1235, 1283, 1339 punkt 1 ja 5, 1341) linna wolikogule pääle paneb, tulewad uue seaduse andmise ni linnaametite poolt täita. Linnaametid peawad ka need kohused täitma, mis lahti lastud ehk finnitamata täht-

päewa pääle kodu saadetud soldatite kohta linnawalitsusele on pääle pandud (Seisuste õigus § 423, lisa a. 1868).

§ 7. Aktiwalitsjide asutajate raamatute finnitamine, wäljaandmine ja rewideerimine (Esiwilkohtu Seadus raam. X jagu I § 2166 punkt 4 ja 10), mis linnawalitsuse hoolet on, tuleb linnaameti poolt toimetada, mille juures ta wäljaantawate raamatute nõõri linna petšatiga (§ 14) finnitab.

§ 8. Korteri muretsemine ehk üürimine linnas olewale sõjawäele on linnawalitsuse asi. Kuberneerid, ja neis kubermangudes, kus Semstwo seadus olemas, kreis maa ametid annawad jaadud teadust möõda sõjawäe liikumisest linnaametitele sõnumeid, et siis korterid wõiwad saada muretsetud. Riisama peab ta sõjawäe kommando juhataja, niipea kui ta linnale ligineb, seda linnaametile ja kohalele politseile Sõjawäe seaduses (raamat II jagu III § 32) antud tähtpäewades teatama ja selle juures kommando inimeste arwu seisuste järele ja seaduse järele temaga ühes käiwate hobuste arwu ülesse andma. (Wal. teenistuse Seadluse punkt 2 jagu 3, Maamaksu Seaduse § 303 ja § 281—285, 341—344, ning ta Üleüldise kubermangu Seadluse punkt 2 § IV. artitel 4119 ja Maamaksu Seadluse § 251—254, 299—302, 305—307 ja 340 muutmine.)

§ 9. Linnapää nimetatakse selle kommissioni lii-
sheks, mis linnas olewate, riigivalitsuse otsuse pääle era-
omandusest wälja arwatawate liikumata waranduste tak-
seerimisets kokku tuleb seadida. (Esiwilõiguse § 582 raam.
X jagu I muutmine.)

§ 10. Esiwilõiguse § 368, 371 ja 372 (raam. X jagu I) ja Riiginõukogu hääksarwamise läbi 26. lehekust 1869 (№ 47136) linnapääle ja kafele wolikogu liikmele pääle pandud kohus, mille najal nad osa peawad wõtma tunnistuse andmisest nõdrameelelistele, kes ühegi seisuse ega klassi päralt ei ole ehk kes kaupmeeste ja kodanikkude seast on, saab waestelaste kohtu (§ 4) esimehe ja kafe liikme pääle pandud.

§ 11. Need kohused, mis Lolliseaduse § 776 Läh., 855, 1781 ja 2134 (a. 1868) raekohtutele pääle on pandud, tulewad kaupmeeste ameti, linnades aga, kus neid ei ole, kaupmeeste wanemate poolt täita.

§ 12. Kohused, mis Käsitöölise Seaduse § 6, 11, 12, 17, 48, 57, 58, 66 ja 72 raekohtute käes on, on käsitöö-ameti pääle pandud.

§ 13. Osawõtmine ja järelwaatamine, mis raekohtutele Käsitööseadluse § 194 Läh. 197, 247 Läh. 351 (a. 1868) kohuseks teewad, saab tühjaks tehtud.

§ 14. Kodaniku seisusesse üleswõtmiseks on kohase kodaniku ehk käsitöölise kogu rahulolemist tarwis; ilma niisuguse rahulolemiseta wõiwad ainult Seisuseõiguse § 445, 450, 462 ja 463 tähendatud inimesed kogudusse vastu wõetud saada. Need kohused, mis Seisuseõiguse § 466, 468 ja 469 wolikogule pääle paneb, lähewad kodanikkude ehk käsitöölise ametite kätte, kus aga neid ei ole, kodanikkude wanemate kätte, kelledele kodanikkude kogu mõned usaldusmehed ligi walib. (Riigiseadus IX. raamat. Seisuseõiguse § 437, 445, 466, 468 ja 469 muutmine.)

T ä h e n d u s. Kui kodanikkude kogu tarwiliseks arwab, koguduse asjade talitamiseks üht kodanikkude ametit asutada, siis tuleb niisugune otsus kuberneerilt kinnitada.

§ 15. Kodanikkudele ja käsitöölisele annawad oma päraltolemise järele kodanikkude ja käsitöölise ametid, kus aga kodanikkude ametit ei ole, kodaniku wanemad passiivid. Linnaamet annab auukodanikkudele tunnistusi, kui nad gildide liikmed ei ole. (Üleüldine kubermangu seadlus § 2810 [punkt 2 a. 1868] ja Passiseadlus § 89—91, 119—121, 144 ja 148, muutmised.)

§ 16. Saadikute walimine kaupmeeste ehk kodanikkude seast, kes Esiwiliseaduses § 1227 (X. raamat, I. jagu) nimetatud korral kaupmehe ehk kodaniku järeljäänud waranduse üleskirjutamise juures peawad olema, saab sääl, kus Kohtuseadus weel ei ole maksma pandud, kaupmeeste ehk kodanikkude ametite kätte antud. Neis linnades, kus ei kaupmeeste ametid ega wanemaid ei ole, wa-

lib selles paragrahwis nimetatud korral linnaamet need saadikud.

§ 17. Walimise teenistuse § 484 tähendatud kodanikkude ja kunstifoguduste otsused wõetakse ilma selles paragrahwis nimetatud lubata ja kinnitamiseta täitmisele.

§ 18. Kodanikkude koosolekud kutsub kodanikkude amet ehk wanem kogu. Linnapää ei wõta, kui ta kodanikkude fogu liige ei ole, kodanikkude koosolekuteist mitte osa. Koosoleku korra eest wastutab kodanikkude wanem. Tunnistus selle üle, et kodanikkude koosoleku otsus koosolekul olnud liikmete poolt alla on kirjutatud, on kodanikkude ameti asi, kus aga seda ei ole, kodanikkude wanema asi. (Kuritööde ärahoidmise ja kõrwalesaatmise Seadluse § 304, 307 ja 310 muutmine.)

§ 19. Raebdused korratuma oleku üle kaupmeeste, kodanikkude ja käsitööliste kogudes lähewad kubermangu walitsuse linnade osakonna ette seletamiseks. (Walimise teen. Seadluse § 335 muutmine ja § 461, 466, 468 —475 täiendamine.)

§ 20. Raekohtu kohus, mille järele ta kaupmeeste wanemaid ja nende abisid (Walim. teen. Seadlus § 463), käsitööliste eestseisust (säälсамас § 476, käsitööliste Kord § 23), kodanikkude ja kunstide wanemaid ja nende abid (Wal. t. Seadlus § 480 ja 481), waba madruste wanemaid ja walitsuse seltskondade liikmeid (säälсамас § 340) käsitööameti wanema abi Heebreameeste seast (Käsitöö Seadl. § 58) kinnitas, saab ära kautatud, niisama ka linnapää kohused neis linnades, kus iseäralikud kodaniku saadikud walitakse ja kus need oma kohusid peawad täitma. Kuberneer kinnitab käsitööliste eestseisuse, kaupmeeste ja kodanikkude wanema ja waba madruste seltskonna esimehe, aga käsitöö ameti wanema abi Heebrealaste seast nimetab foguduse koosolek, käsitööliste eestseisuse rahulolemise pääle maadates.

§ 21. Maja läbiotsimiste juurde salakauba asjus wõetakse kohastest elanikkudest tunnistajad. (понятыя) ligi.

(Eolliſeadlus § 1670 a. 1868, ja Kriminal proſſeſſi Kord XV. raamat 2. jagu § 921 ja Läh. muutmine.)

§ 22. Rabide poolt wälja antud tunnistused Juuride wanaduse üle Nefruti Seadl. § 1253 järele linnitab kohane poliitſei.

Liſa. Artikel 22. See eesolew § 2 punkt e Liſa maſſab ka Balti maades, ſell tingimisel, et neis lordingades, kus ſiin nimetatud üleüldised ſeadused neis maades ei maſſa, nende aſemel kohased Baltimaa ſeadused eeskirjaks wõetaffe.

S i s a .

Koosoleku kord

maakonna, mõisnikkude, linna, kogukonna ja
seisuste koosolekute asjaajamise tarwis.

I. Koosoleku esimehe õigused ja kohused.

§ 1. Koosoleku esimees avab ja lõpetab koosoleku istumise ja seab päewakorra ülesse. Siiski võib päewakorda muuta, kui koosoleku liikmed ehk riigivalitsus seda nõuavad ehk kui jaks muud tähelepanemataid põhjust on.

T ä h e n d u s. Need seadused jäävad maksuaks, millede järele kuberner maakonna ja mõisnikkude koosolekuid avab ja lõpetab.

§ 2. Esimees peab koosoleku arupidamisi, mis päewakorra järele ette võetakse, ja küsimuste otsustamisi, mis asjasse puutuvad ehk läbirääkimisel tõusevad, vieti juhutama.

§ 3. Koosoleku liikmed arutavad omad mõtted esimehele ette, kes, kuna ta ühe küsimuse tõise järele ette paneb, arupidamise õige korra ja ühisuse säilimiseks peab, ja siis, kui mõtted ühte ei sünni, nende ühendamiseks küsimuse siju ja tähenduse sagedaste ligemalt ära seletab.

§ 4. Esimees waatab selle pääle, et juusõnalise arupidamise juures igamees iseäralde räägiks, nii et üks rääkija oma häälega tõist ei eksita.

§ 5. Seletused, mis küsimusest ja asja sifust eemale lähewad, juhatab esimees asja juurde tagasi. Kui aga rääkijad asjast jälle eemale lähewad, siis lõpetab esimees arupidamise selle punkti üle ja wõtab järgmise päewakorra punkti ette.

§ 6. Kui teegi koosoleku liige omas arutustes korda ehk seaduste auustamist rikub, siis räägib esimees talle wabele. Kui esimees temale seda kaks korda asjata meelde tuletanud, siis wõtab ta temalt sõna ära selles küsimuses, milles ta korda rikkus.

§ 7. Ettepanekuid ühe ehk mitme liikme poolt, mis esimehe arwamist mööda seadustega ühte ei sünni ehk koosoleku töökonnaft üle käiwad, ei wõeta arupidamisele.

§ 8. Koosoleku liikmetel, kes eeskäimas paragrahwis nimetatud esimehe otsusega rahul ei ole, on õigus, oma arwamist selle üle kirjaliselt istumise protokollile juurde lisada.

§ 9. Kui koosoleku liikmed korda rikuvad ja esimehe soowi õige korra pidamise poolest tähele ei pane, siis peab esimees koosoleku ära lõpetama.

§ 10. Kas koosoleku arupidamiste juures kõrwalised inimesed tohiwad olla ehk ei, selle üle annab esimees otsust. Kui kubermangu walitsus kõrwaliste inimeste juuresolemise ära keelab, siis peab esimees seda keeldu täitma.

§ 11. Kõik koosolekul olewad inimesed peawad kõlblikku olekut, korda ja rahu pidama ja ennast ilma wasturääkimata neis asjus esimehe alla heitma.

§ 12. Kui kõrwalised inimesed eesminewa paragrahwis wastu kuidagi wiisi eksiwad, siis võib esimees neid koosoleku saalist wälja saata; neid, kes esimehe käsku ei täida, käsib ta wälja wiia.

§ 13. Kui korra rikkujaid kätte ei leita ja kui manitsemisi ei kuulda, siis lasseb esimees kõik kõrwalised inimesed saalist wälja minna.

II. Koosoleku otsused, mis midagi ei maksa.

§ 14. Kui mõni linna ehk maa fogu otsus seaduste wastu käib, siis ei maksa ta midagi ja teda ei täideta ega edendata mitte.

§ 15. Otsused, mis asjadesse puutuwad, mis koosoleku wõimukonnast üle lähewad, ehk oma isiu järele oma asjakonnast kõrwale kalduwad, jääwad ka kui seadusewastased ja tühised täitmata ja edendamata.

§ 16. Otsused arupidamiste üle ehk kokkuleppimised tõiste koosolekutega neis asjus, mis üleüldistesse riigiwalitsuse toimetustesse puutuwad, ehk küsimused, mis koosoleku seaduslikult määratud töökonna kohta käiwad, ei maksa muidu ega saa muidu täidetud kui kuberneeri lubaga.

III. Mastutamine eeskirjade üleastumise juures seisuste ja kogude koosolekutel.

§ 17. Liikmed, kes, pärast kui esimees istumise ära on lõpetanud, koosolekut peakõivad julgema edasi pidada ja mõnda otsust teha, saavad igaks üksikult 25—100 rublaga trahmitud; need aga, kes niisuguse seadusevastase toimetuse tõistele ette panivad, heidetakse koosoleku seast 3—9 aasta pääle wälja, kui esimesed ehk wiimased oma arupidamistega ehk otsustega mitte kõrge- mat trahwi ei ole ära teeninud. Tehtud otsus ise ei maksa midagi.

§ 18. Koosoleku liikmed, kes muis kui ülemal nimetatud kõrdades esimehele wastu panewad, saawad, pääle selle, et koosolek neilt hääle ära wõtab, noomitud, istumiselt ära aetud ehk koosolekust 3—7 päewa pääle eemale jaadetud.

§ 19. Koosoleku esimees, kes koosolekut ei lõpeta, ehk küll mõni ettepanek wastu wõeti, mis koosoleku wõimukonna piirifid rikkus, ehk kes kubermangu walitsuse soowi pääle päältkuulajaid arupidamistelt ära ei hoidnud, ehk kes mingisugust muud seaduslise kõrra rikkumist koosolekul sallis, saab oma süü suuruse järele ühe neist trahwidest, mis Trahwiseaduse § 65 on nimetanud.

§ 20. Kui koosoleku esimees oma tõisi kõhusid ei täida, siis saab ta Walitsewa Sinati arwamist mööda walitsuse teel noomimisi ja laitusi.

§ 21. Kõrwaline inimene, kes esimehe kõsu pääle koosolekust ära ei lähe ehk kes koosolekul tõisel wiifil seaduslist kõrda rikub, langeb rahatrahwi alla 10—100 rublani.

§ 22. Paragrahwides 17, 19 ja 21 nimetatud trahwid pannakse kõhtu otsust mööda pääle, mille juures 19. paragrahwis tähendatud kõrdadel esimees ühes kõhtu alla andmisega ametist lahti lastakse. Neis kõhtades, kus 20. talwekuul 1864 antud kõhtuseadus maksab, mõistawad üleülbised kõhtud § 17 ja 19 nimetatud süüde üle kõhtu, kuna § 21 tähendatud süüd rahukõhtu ette lähewad.

III. Ühendamise eeskirjade ülevõtte

Söögi- ja joogimajade Seadlus.

Üldine määrus.

Trahterid, öömajad ja toidupoodid pealinnades, kubermangu-, sadama- ja kreisilinnades ning alevikutes.

A. Trahterid.

I. Üldised määrused.

§ 1. Trahter on rahvale avatud maja, milles kas iseäralisi kambrid ühes toiduga välja üüritakse ehk toitujid ja jookijid müüakse. Trahteri olumärk on see, et temas toitu müüakse ja süüakse. Siiski ei ole trahteritel mitte keelatud, toitujid ja jookijid ka majast ära viimiseks müüa, kuid mitte kobaraveini, jõuastavaid jookijid, niisama Englise õlut (porter), õlut ja mõdu, mida trahterites ainult sääljamas joomiseks tohitakse müüa.

Lähendus. Sell põhjusel arvatakse trahteriteks: 1) võerastemajad, 2) öömajad, 3) möbleeritud korterid (pealinnades), mida ühes söögiga ära antakse, kui üks peremees enam kui kuus tuba välja üürib, 4) päris trahterid, 5) söögimajad, 6) kohvimajad, 7) Greeka kohvimajad (Mostwas), 8) kohvi-söögimajad ja söögimeistrilaud võerastele, 9) tšemajad, 10) ehitatud näitemajade ja balagaude juures, arulariivade peäl arulariivade kinnipidamise kohtades, raudtee jaamades, seltjides (klubides) ja kõisjugustes avalistes koostekites, 11) aia ja puuvilja poovid, milledes keeralistes tubades vahepala ja einet mitmesugustest toitudest sääljamas ärasöömiseks ette pannakse, 12) linna joogipood (Mostwas), milledes üks laud on ja jookijid müüakse ning 13) telgid, mis tervets juve ajaks kõnniteede äärde ülesse küüakse.

§ 2. Trahteripidajate reffa ei arvata mitte: a) majad omanikud ja üürilised, kes omast käest möbleeritud korterid ilma söögita välja üürivad, niisama ka need, kes mitte enam kui kuus tuba ühes söögiga üüri päälle annavad; b) zunftidesse üles kirjutatud söögimeistrid, kui neil võeraste tarwis tuba ei ole ja kui nad jookijid ainult ära viimiseks valmistavad; c) fonditorid, kes oma valmistatud laupa ainult ära viimiseks müüvad; d) need öömajade ja toidupoodide pidajad, kellede tarwis allpool

(§ 52—60) isefugused eeskirjad on antud; a) üleüldse need, kes köitsuguseid toituseid valmistavad ja ära viimiseks müüvad, mitte aga söömiseks müümatohas.

§ 3. Trahteripidamise õiguse eest maksetakse linna kassja hääks määratud maks (§ 20—36).

§ 4. Trahteripidajatel on luba müüa: a) jäälsamas söömiseks ja ära viimiseks: köitsuguseid toituseid, leivakõrvast ja konditori asju ning jookisid (mitte aga kobaraveini, joovastavaid jookisid, Inglise õlut, õlut ja mõdu); ainult jäälsamas joomiseks: kobaraveini, joovastavaid jookisid, Inglise õlut, õlut ja mõdu, ning b) ainuüksi jäälsamas äratarmitamiseks: tubakut ja sigarid. Seda õigust, mille põhjusel trahteripidajad tubakut, sigarid, kobaraveini, joovastavaid jookisid, Inglise õlut, õlut ja mõdu natukese kaupa jäälsamas äratarmitamiseks võivad müüa, antakse neile iseäraliste patentidega, millede eest nad kroonu kassasse määratud summa maksavad ja mille juures kõigi maksmaid tubakaaktsi ja jookide seadlusi tuleb tähele panna. Trahteripidajatel ei ole mitte ära keelatud, billjardisid ja seaduslikult lubatud mängusid kui ka muusikat pidada; wõderastemajades (харчевни) on aga kaartimäng keelatud.

§ 5. Igal trahteril peab oma filt ülewel olema.

Tähendus. Iga trahter, mis ühes majas ja ühe omaniku päralt on, arwatakse isefuguseks trahteriks.

§ 6. Trahterite arm ei ole kitsendatud.

§ 7. Söökide, jookide ja üiritamate tubade hinna kõrguse määrab trahteripidaja ise oma arwamist mööda.

§ 8. Kõiki neid trahterisid, mis siin selles Seadluses on nimetatud, ei wõi muidu pidada kui seadusliste paberitega, mis iga aasta tulewad osta. Need linna trahteripidajad, kes koha linna kassa hääks mitte alla 200 rubla ei maksa, peavad tõise gildi paberi ostma; need, kes alla 200 rubla maksavad, peavad wäikekauba paberi ostma. Mõlemad peavad aga, nagu praegu öeldud, trahteri paberid wõtma.

§ 9. Üks ja see sama inimene wõib mitut trahterit

pidada, saab aga selleks siis iga trahteri jauts § 13—15) põhjusel raekohtust ehk selle asemel olewast kohtukohast isesuguse paberi.

§ 10. Iga trahter mõib ühe inimese käest tõise kätte saada antud, kell trahteripidamiseks õigus on. See wahetus mõib aga ainult raekohtu ehk selle asemel olewa kohtukoha lubaga ja politsei teadmiseega sündida.

II. Trahterite asutamiseft.

§ 11. Kes trahterit tahab pidama hakata, see peab raekohtule ehk selle asemel olewale kohtukohale ettekirjutatud tunnistuse (§ 12) ette näitama ja teatama, misfuguses majas tema trahterit tahab awada.

§ 12. Lähendatud tunnistus (§ 11) kirjutatakse 70^{ne} kopikulise stempelpoogna pääle ja antakse wälja: kaupmeestele ja kodanikkudele linnapää ja linnawanemate poolt ehk nende asemikkude poolt; zunsti liikmetele käsitööliste esimehe ja wanemate poolt; talupoegadele nende wallawalitsuse poolt. Selles tunnistuses on ütelda, et see, kellele ta antakse, kohtulikult ei ole trahmitud saanud ja kroonu ja wallamaksud täielikult on ära maksnud.

§ 13. Raekohus ehk tema asemel olew kohtukoht annab soowijale trahteri awamiseks paberi wälja, mis 1 rublase stempelpoogna pääle on kirjutatud.

§ 14. Selles paberis on ülesse anda: selle inimese seisus ja risti- ja perekonna nimi, kellele paber antakse; 2) trahteripidaja kohused selle Seabluse põhjusel ning 3) trahteripidaja wastutamine nende kohuste üleastumise juures.

§ 15. See paber peab, et asjata wiivitust ei tehtaks, hiljemalt neljandamal päewal pärast paluja tunnistuse ja soowi sisseandmist ettekirjutatud kujul wälja antama.

§ 16. Selle paberi peab omanik, kui ta tema raekohtust ehk selle asemel olewast kohtukohast kätte saanud, päälinnades linnajau pristawile, tõistes linnades politseimeistrile ehk tema asemel olewale ametnikule ette näitama.

§ 17. Need paberid, mis linnaamet ehk selle asemel olem kohtukoht trahteri pidamiseks wälja annab, tulewad enne iga uueaasta hakatust miinakuul uuendada.

Tä h e n d u s. Pärast trahteripidaja surma on tema pärandajatel õigus, seda trahterit seni pidada, kuni paberid mahaawad, ja siis trahterit ka weel pärast enesete kätte jätta, ehk jälle trahterit mõnele muule ära anda, kui nad teda kauemine ei taha pidada ehk kui neile seda seaduslikult ei mõida lubada. Kui trahteripidaja pankrotti jääb, siis läheb tema trahteripidamise õigus tema waranduse walitsuse kätte.

§ 18. Kui trahteripidamise lubatähe omanik määratud ajal oma soowi, uueks aastaks uut paberit muretseja, mitte teada ei anna, siis teatab linnaamet ehk selle asemel olem kohtukoht seda politseile, kelle käju pääle siis kõik trahterid, kellel uueks aastaks paberid uuendamata jäetud, uueaasta näärikuul 1. päewal ühe linnaameti ehk selle asemel olewa kohtukoha liikme juuresolemisel kinni pannakse.

§ 19. Nende soowid ja teatused, kes trahterisid tahawad pidada, tulewad sellepooliste seadluste järele stempelepaberi pääle kirjutada.

III. Kord, mille järele trahteripidamise õiguse eest maksu wõetakse.

§ 20. Iga linnawalitsus määrab keskmise maksu, mis trahteripidamise õiguse eest igal trahteril tuleb linna kassa hääks maksta ja mille kubermangu walitsus finnitab, mille juures igas linnas niihästi trahteritalituse kasu kui ka linnakassa tarwituste pääle tuleb waadata, et nende järele maksu kõrgust linna kulude tasumiseks mõõta.

§ 21. Trahterimaksu asjus on iga linna trahteripidajad ühtekokku üks maksuseltskond, kes isekeskes üksteise wahel selle üleüldise maksusumma ära jautab, mis trahterite arwu (§ 27) järele linnamaksuks tuleb maksta.

Tä h e n d u s. Reis linnades aga, milles mitte enam kui kolm trahterit ei ole ja milles sellepärast trahteri sifimist maksujautamist mitte järgmistes paragrahwides antud eeskirjade põhjusel ei wõi ette wõtta, sell korral, kui need trahteripidajad maksujautamises isekeskes mitte kokku ei wõi leppida, jautab linnaamet ehk tema asemel olem kohtukoht igale trahterile oma jau maksu wälja.

§ 22. Iga nelja aasta järele, mihtlikuus, walib trahteripidajate maksuseltskond oma keskest jaadikud. Saa-

difute arwu määrab igas linnas trahterite arwu järele linnaamet ehk tema asemel olem kohtukoht kubermangu walitsuse finnitamisel, ometi aga nii, et ta mitte wähem kui 10 ja mitte enam kui 50 ei ole.

Lähendus. Päälinnades ja suurtes linnades tuleb pääle selle pääle maadata, et igast linnajast mitte wähem kui 2 saadikut ei walita.

§ 23. Saadikutega ühtlasi walitakse ka niisama palju asemikka, kes tarwilisel korral esimeste asemele astuwad. Iga kabe aasta järel astuwad pool saadikuid wälja ja asemikud astuwad nende asemele.

§ 24. Saadikud ja nende asemikud finnitab raekohtus ehk selle asemel olem kohtukoht. Kui walitud mehed pankrotti jääwad ehk kohtu ehk kogutonna otsuse järele oma au on rikkunud, siis ei wõta linnaamet ehk selle asemel olem kohtukoht neid ei saadikuts ega ka nende asemikudeks wastu, waid lasseb nende asemele uued walida.

§ 25. Neis linnades, milledes 10 ehk wähem trahteripidajat on, jautawad trahteripidajad kõik üheskoos oma maksu ära.

§ 26. Saadikud ehk kõik trahteripidajad üheskoos ei wõta maksujautust mitte hiljemalt kui talwekuu 1. päewal ette. Selleks annab neile linnaamet ehk selle asemel olem kohtukoht kõikide trahterite nimed ja olukohad ülesse, kus nemad seisawad.

§ 27. Linna tarwis määratud keskmine trahterimaks (§ 20) kaswatatakse ühe linna trahterite arwuga ja sellwiisil saadud summa on kogusumma, mis kõik trahterid ühtekokku linna hääks peawad maksma.

§ 28. See jagu, mis iga trahter selleks kogusummas peab maksma, saab saadikute ehk trahteripidajate eneste poolt igale trahterile tema juuruse ja enam ehk wähem hää olukoha järele määratud.

Lähendus. Kui sellejärele ühes linnas 10 trahterit on ja keskmine trahterimaks 100 rubla pääle on määratud, siis tuleb neil kümnel trahteril linnasja hääks 1000 rubla aastas maksta. Selle aastase kogusumma jautawad saadikud ehk trahteripidajate kogu ülemal antud eestirja järele üksikute trahterite pääle selle järele ära, kuidas üksikud trahterid paremine ehk pahemine jooksewad.

Nii mõits selles näituses antud 1000 rubla kümne trahteri pääle järgmistes osades ära jautada:

1 trahter maksaks aastas	200 rbl.
2 trahterit, kumbgi 150 rbl., kofku	300 „
4 trahterit, igaüks 100 rbl. kofku	400 „
1 trahter	50 „
1 trahter	40 „
1 trahter	10 „

Õik kümme trahterit kofku 1000 rbl.

§ 2. Tä h e n d u s 2. Rahwapidudel ajuti amatud wäl'anäitused ehk telgid toitude müümiseks ei wõta ühes trahteritega trahterimaksu jautamisest mitte osa, waid maksawad oma linnamaksu iseäralde, kuidas linnaamet ehk selle asemel olem kohtukoht seda määranud.

§ 3. Tä h e n d u s 3. Ühes jautawa linna maksuga, mis trahteripidamise õiguse eest tuleb linnatasja hääks maksta (§ 20 - 28), maksetakse ka jautataw kroonumaks ära nende paberite eest, mis trahteripidajad tubaka ja jookide müümise õiguse eest peawad maksma (§ 4).

§ 29. See trahteripidaja, kes ise jaumaksu arwamise komisjoni liige on, läheb koosolekust ära, kui tema enese trahteri jaumaksu määratakse.

§ 30. Saadikute poolt walmistatud maksujautamise kiri pannakse linnaametis ehk selle asemel olemas kohtukohas üleüldiseks teadustuseks 15. talwekuust 1. jõulukuuni wälja. Pääle selle trükitakse see maksujautuse kiri mitte hiljemalt kui 20. talwekuul päälinnades politseiajalehtedes, tõistes linnades aga tubermangu ehk mõnes muus kohales ajalehes nende saadikute allkirjaga ära, kes jautuse toimetasiwad.

§ 31. Leiab mõni trahteripidaja, et temale jautamise juures suurem maks on pääle pandud kui tõistele, selle trahterid niisama hästi jooksewad, siis wõib ta seda hiljemalt 1. jõulukuu päewani saadikutele ette panna, kes, ilma et nad temaga kirju wahetama hakkasiwad, selle asja jäädawalt seletawad ja jautuse mitte hiljemalt kui 15. jõulukuul finnitawad, kus juures igale trahteripidajale tema tulewa aasta maksujuurus teada antakse.

§ 32. Trahteripidajad maksawad enestele pääle pandud linnamaksu poole aasta kaupa ette ära ja nimelt mitte hiljemalt kui 5. näärakuul ja 5. heinakuul linnaameti ehk selle asemel olemas kohtukoha kätte.

§ 33. On need tähtpäewad mööda läinud, siis lasseb linnaamet ehk selle asemel olemas kohtukoht need trahterid sedomaid tinni panna, kes oma jaumaksu ära ei ole maksnud.

§ 34. Kui mõni trahter oma tegewuse mingisuguse põhjuse pärast seisma jätab, siis ei makseta talle seda raha mitte tagasi, mis ta linnakassa hääks on pooleks aastaks ette maksnud.

§ 35. Kes üht trahteri mitte aasta algul ei soowi awada, waid aasta jooksul, see makstab keskmise trahterimaksu (§ 20), sellest poolest aastast arwatud, milles ta linnaametist trahteri paberid sai, kuni ligemani jautamiseni. Need aga, kes aasta alguga uusi trahterisid awawad, wõiwad oma tahtmist mööda kas keskmise trahterimaksu terwe aasta ette ära maksta ehk omale saadikute poolt maks kätte määrata lasta.

§ 36. Kui trahter ühe omaniku käest teise kätte läheb, ilma et ta pikemaks ehk lühemaks ajaks finni pannakse, siis makstab uus omanik ligemani jautamiseni sellejama maksu, mis endisel omanikul käesolewa aasta kohta oli pääle pandud.

IV. Trahteri hää korra ülespidamisest ja poliitseilikust ülewaaatamisest.

§ 37. Trahteripidajatele tehakse tingimata kohuseks, et nad oma trahterites hää korra ja kõlbliku oleku üle walwawad. Sellejärele on neile kohuseks tehtud:

1) usaldatawaid inimesi eneste juurde teenistusele wõtta,

2) trahterites sifimist järelewaatamist jalale seadida korratuma oleku ja warguse ärahoidmiseks,

3) uste küljes kindlaid riivisid ja lukusid pidada.

Sga korra ja rahu rikkumise üle peawad omanikud politseile sedamaid teatust andma.

§ 38. Inimesed, kes trahteritesse lähewad, wõiwad mõlemapoolse kokkuleppimise järele omad rahasummad ehk asjad petšati all kwittungi wasta, ehk lihtsalt raha loetult ja asjad wäärtuse pääle tähendates trahteripidaja kätte paigalhoidmiseks anda. Esimesel korral wastutab hoidja ainult selle eest, et patid ja petšatid rikkumata on,

tõisel korral aga raha summa ja asjade rikkumata oleku eest. Kui omaniku kwittungi mitte waleks ei tunnistata ja tema pääle raha ehk asjade kättesaamist ei ole ülesse kirjutatud, siis on kwittungil täieste seaduslise paberi õiguse, mille abil nõudmist täidetakse, nagu see waidlemata õigete asjade nõudmise korras on ette määratud.

§ 39. Loidud, mis trahteriteest müüakse, peawad wärskest materjaalist walmistatud, ja joogid ilma kahjulise juurdelisanuseta olema.

§ 40. Igal trahteripidajal peab oma hinnatabel olema, mille pääl iseäraliste tubade üürid ja muude asjade hinnad ülewil seisawad. Niisugune tabel peab, et wõerad teda wõiksiwad näha, einelaua (büffet) juures, awalistes tubades ja igas üksikus numbris olema.

§ 41. Politsei peab selle järele walwama, et trahterites need eeskirjad saamad täidetud ja et neis üleüldse õige kord ja kõlblis olek walitseks. (§ 47, 48, 49 ja 51 ning Kuritööde ärahoidmise kord § 1 ja 368.)

V. Trahteripidajate trahwidest.

§ 42. Trahteripidajad langewad trahwi alla:

a) kui nad omad trahterid awawad, ennegu neil seks tarmilised paberid käes on;

b) kui nad makswaid eeskirju kobarawiina ja akssi all seiswate jookide ja tubaku ostmise ja müümise juures tähele ei pane;

b) kui nad halwaks läinud ja terwisewastaseid asju müüwad, ja

γ) kui nad üleüldse politseilisi eeskirju trahterite kohta rikuwad.

§ 43. Gesolewas paragrahwis nimetatud trahwide suurus on oma olu järele Nuhtluse seaduses ja Jookide seaduses ja Tubaka-akssi seaduses määratud. Rahatrahwid paneb politsei pääle. Kui aga trahteripidajad süüdi on teinud, mille eest seisuse õigused kitsendatakse ehk koguni ära wõetakse ehk trahter kinni pannakse, siis antakse need asjad kohaste kohute kätte otsustamiseks.

§ 44. Reid trahwirahafid, mis affi all feismate jookide ja tubaka eeskirjade rikkumise eest maksetakse, tarmitatakse sellepoolistes eeskirjades antud juhatusst mööda, kuna muud süüdlaselt makstud trahwirahad linna fiske-tuleku juurde lähewad.

IV. Linnaameti ehk selle asemel olewa kohtukoha ja politsei kohusest ja wastutamisest.

§ 45. Linnaamet ehk selle asemel olem kohtukoht peab üht täielikku aasta-raamatut, millesse kõik trahteripidamises wälja antud paberid ülesse kirjutatakse.

§ 46. Linnaamet ehk selle asemel olem kohtukoht walwab selle üle, et määratud trahterimaksud nende omnikkude poolt täielikult finnitatud tähtpäewades ära maksetakse ja et selles fissetulekus mingisugust puudust ei ole.

§ 47. Et trahteripidajad, kes oma trahteripidamise õiguse eest maksusid maksawad, muude kaubitsejate läbi tehtud kahju eest saakswad kaitstud, siis waatab politsei, linnaamet ehk selle asemel olem kohtukoht selle järele, et üleüldse keegi trahteri-kaubitsemist ette ei wõta, kes selleks mitte selles Seaduses ette kirjutatud wiisil õigust ei ole saanud.

§ 48. Niipea kui kellelegile trahteripidajale on õigel wiisil toimetatud järeleuurimise läbi selgeks tehtud, et tema sellest Seadlusest on üle astunud, siis trahwib politsei süüdlasi oma käes olewa seadusliku wõimukonna piirides, ehk ta annab oma järeleuurimise ettekirjutatud wiisi järele kohtu kätte otsusetegemiseks.

§ 49. Tgaford, kui trahteripidajale on seaduse ülestastumine selgeks tehtud, millest linna fiskewõttele ehk jookide ja tubaku affimaksu kasjale on kahju tulnud, annab politsei seda wiibimata asja järele kas linnawalitsusele ehk affiwalitsusele teada, et süüdlasi seaduslise trahwi alla panna.

§ 50. Linnaamet ehk tema asemel olem kohtukoht nõuab oma liikmete läbi seaduses määratud trahwiraha süüdlaste käest wiibimata ja hoolimata wälja.

§ 51. Kohane politsei langeb vastutamise alla:

a) kui trahteritest mingisugust forratumat olekut leitakse ehk kui nendes trahteripidamise eeskirjadest üle astutakse;

b) kui trahteripidaja äri seadusvastaste nõudmiste läbi kahju ehk koguni rifutud saab;

B) kui üleüldse selles Seadluses politseile pääle pandud kohused politsei poolt õigeste ei saa täidetud.

B. Öömajad ja toidupoodid.

§ 52. Linnades peetakse öömajasid ja toidupoodisid, et lihtsal rahwal odawat warjualust ja odawat ülespidamist saada oleks. Sellepärast peawad need öömajad ja toidupoodid selle rahwa tarwituste ja harjunud kumbe järele olema sisse seatud.

§ 53. Öömajade ja toidupoodide pidamist lubatakse kõitidele, kellel õigus on, linnades kaubitsema, ilma kaupmeeste klasside pääle vaatamata. Öömajade ja toidupoodide arv ei ole mitte kitsendatud.

§ 54. Öömajade ruumid peawad reisirjate ja nende hobuste tarmis forralikult olema sisse seatud.

§ 55. Toidupoodide ülesanne on, rahwale odavaid söökisid valmistada. Lagawara müümiseks ei tohi ühe poodi juures mitte enam kui kaks kambrit olla.

§ 56. Toidupoodid tohiwad niihästi sääljamas äratarwitamiseks kui ka ärawiimiseks müüa:

1) külma wahepalukest ja

2) sooja söökisid alamale rahwale. — Theed, õlut ja kangeid joomaaegi ja tubakat ei tohi toidupoodides ei fugugi mitte müüa.

§ 57. Öömajadel ja toidupoodidel peawad omad sildid oma nimega olema.

§ 58. Paberid öömajade ja toidupoodide pidamiseks antakse Trahteriseadluses (§ 11—19) määratud korra järele linnaameti ehk selle kohtu asemel olewa kohtukoha poolt wälja, aga kõige odawama stempelpaberi pääle kirjutatud.

§ 59. Öömajadele ja toidupoodidele pannakse ilma jautamata ühesuurune linnamaks pääle, mille linna fogudus (wolifogu) iga aasta tulu- ja kulurehnumingi ülesseadmise juures määrab.

Lähen d u s. Kui öömaja omanik oma äri piiridest (§ 52) ille lähleb ja asjadega hakkab kauplema, mis trahterite asjadeks on seatud, siis mõib trahteripidajate fogu riisuguse öömaja üleüldise trahterimaksu jautuse sisse wõtta ja temale kõik kohused pääle panna, mis trahteripidajatel täita tulewad.

§ 60. Politseiliku ülewaatamise poolest kaupade müümise, rahu ja korrapidamise juures, kui ka trahwijuurus määratud eeskirjade rikkumise juures on öömajad ja toidupoodid nendesamade üleüldiste seaduste all, mis sellepoolest trahteritele on antud. Nendesamade üleüldiste eeskirjade järele tuleb ka politseil, raekohtul ehk selle asemel olewal kohtukohal sija puutuwates asjades oma kohused täita. — —

Söögi- ja joogimajade Seadluse täienduseks andis Riiginõuukogu 26. Lehesuul 1869 järgmised eeskirjad:

1. Öömajade ja toidupoodide pidamise õiguse eest linnades määratakse üks iseäralik keskmine linnamaks linna sissetulekute hääks, jellsamal wiisil, nagu trahteritegi juures.

2. Linnamaksu kogusumma jautamine, mis öömajade ja toidupoodide arwu järele nende poolt linna hääks tuleb maksta, antakse nende omanikkude hoolde, nendesamade põhjuste järele, mis trahteripidajatele oma kogusumma sifimiseks jautamiseks on määratud, kus juures aga öömajade ja toidupoodide omanikud trahteripidajatest aralahutatud maksufeltsfond on.

3. Linna öömajadele antakse luba, neidsamu asju säälsamas aratarwitamises müüa, mis toidupoodidelgi lubatud on, ja pääle selle weel theed, kohwi, kaeru ja heinu.

Teine peatükk.

**Wäljaspool linna olematest trahterit-
test ja õomajadest.**

A. Trahterid.

I. Trahterite asutamiseft.

§ 61. Wäljaspool linna asutatakse trahterisid selles
Seaduses määratud põhjustel.

Lähendus. Allpool antud eeskirjad ei käi mitte postijaamade
juures olemate mõerastemaade kohta, mis postivalitfufe juhatusse alla jääwad.
Postipidajatele on lubatud, ilma kauplemise paberita, oma kontrahi tingimise
põhjusel, oma postijaamades läbireisijate tarwis tagawara (toitusid) pidada.

§ 62. Kes üht trahterit wäljaspool linna soowib
asutada, see peab seks Kameraalhoowisft paberid tooma,
kuhu ta selle maa, küla ehk alewiku omaniku lubatahe
peab fisse andma, kelle maa pääle ta trahteri tahab asu-
tada. Kameraalhoow annab palujale, kui see kroonu
kassasse määratud affimaksu ära on maksnud, 20-kopiku-
lise stempelpoogna pääle kirjutatud paberi ja teatab seda
kohalikule politseile.

§ 63. Selles paberis on üles anda: 1) paberi
saaja seisus, risti- ja perekonna nimi; 2) see koht, mille
pääle trahteri asutamine jaab lubatud; need asjad, mis
trahteris lubatakse pidada ja müüa; 4) omanikule ette
kirjutatud kohused, ja 5) wastutamine nende eeskirjade
rikkumise eest.

§ 64. Wäljaspool linna olemate trahterite arm ei
ole kitsendatud.

§ 65. Trahteripidamise luba wäljaspool linna, affi-
maksuga, antakse kaupmeestele ja tõiste seisuste liikmetele,
kes wäikekauba paberid on oftnud.

Lähendus. Kui trahteripidaja sureb, siis wõiwad tema pärandajad
trahterit edasi pidada nende eeskirjade järele, mis linna trahteritele (§ 17
Lähendus) on antud.

II. Trahteri omanikkude õigustest ja kohustest ja nende ülemaatamisest.

§ 66. Trahteripidajatele tehakse kohuseks, trahterites korra ja rahu üle walwata. Sellepoolne ülemaatamine on üleüldiste eeskirjade järele maapolitse'i käes.

§ 67. Maapolitse'i peab selle üle walwama, et ühtki trahterit ilma lubata ei asutata ja et trahterites igas tühis määratud eeskirju peetaks.

§ 68. Kameraalhoowidel on omalt poolt selle üle walwata, kas wabest mitte mõne trahteri awamine ilma lubata ei saa ära toimetatud ja kas trahterite kroonumaksud kroonu kassadesse õieti sisse maksetakse.

§ 69. Igal trahteril peab oma silt ülemel olema.

§ 70. Wäljaspool linna olematele trahteripidajatele antakse toitude, tubaku ja jookide müümiseks sellisamal põhjusel ja eeskirjade rikkumise wastutamisel luba, nagu see linna trahterite eeskirjades (§ 4 ja 42) on määratud.

§ 71. Trahteripidajatel on lubatud, iseäralisi tubafid õomajaks ja peatamiseforteriks pidada.

§ 72. Wäljaspool linna olewad trahterid jautatakse oma parema ehk pahema olukoha järele aksimaksu poolest kolme klassi:

1. klassis maksab iga trahter 60 rbl. akssi,

2. " " " " " 30 " "

3. " " " " " 15 " "

§ 73. Wäljaspool linna olemate trahterite klassidesse jautamise toimetab igas kubermangus Kameraalhoow kuberneeri kinnitamisel.

§ 74. Wäljaspool linna olemate trahterite paberid wõib igal ajal wälja wõtta, kus juures aga terve aasta aks ette ära maksetakse. Kell trahter juba on ja teda edasi soowib pidada, see peab enne uueaasta algamist enesele uued paberid muretsema. Kui see ei sünni, siis panakse trahter wiibimata kinni.

§ 75. Ehk küll § 62 järele uute trahterite awamise luba Kameraalhoowist peab antama, siiski antakse

trahterite edasipidamise paberid otseteel freisrenteidest, kus aga lõppewa aasta paberid tulewad ette näidata. Nende paberite wäljaandmist peab rentei Kameraalhoowile ja politseile teada andma.

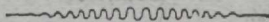
B. Öömajad ja kõrtsid.

§ 76. Igamees võib wäljaspool linna öömajasid (ehk kõrtsisid ilma jookidemüümise õigusetä) asutada ja pidada, ilma et ta seks iseäralist luba paluks ja ilma et ta selle eest kroonu kasjale akssi maksaks.

§ 77. Wäljaspool linna olewate öömajade otstarbe on, läbireisijatele warjualust ja ülespidamist muretseada.

Tähendus. Kui öömaja omanik ta trahteri asju tahab pidada ja müüa, siis võib talle seda ainult määratud aksimaksu eest lubada, ja siis arwatakse tema bömaa trahterite klassi juurde ja nõutakse temalt trahterite eeskirjade täitmist.

§ 78. Wäljaspool linna olewad öömajad seisawad rahu ja korra ning politseiliku ülewaatamise poolest § 66 antud eeskirjade all.

Tähendus. Gesseiswa raamatu fergemaks arusaamiselks toob Olewiku Wisa nr. 20 ja 21 aastast 1886 pikemaid arutusi.

Duhtkawa.

Üleüldised määrused	1
Esimene jautus. 1) Valimise koosolekud	10
Teine jautus. Wolikogu	16
Kolmas jautus. Linnaamet ja täitwad komisjionid	20
Linnawalitsuse tööst, mis linna hää läekäigu kohta käib	25
Linna warandus ja sellesse puutumad olekud	29
Linna maksud	30
Wäljaminekud ja kulud, rehnungipidamine ja kassaaruanne	34
Kord, mille järele linnawalitsuse otsuste üle kaebatakse, ja linnawalitsuse ametnikkude wastutamine	37

Lisandus Linna-Seaduse § 2 juurde.

Seaduse-kogu määruste muutmiste kättejuhatus nende linnadele, millesse Linna-Seadus saab maksma pandud	40
--	----

L i s a.

Koosoleku kord

maakonna, mõisnikkude, linna, kogukonna ja seijuste koosolekute asjaajamise tarwis.

I. Koosoleku esimehe õigused ja kohused	47
II. Koosoleku otsused, mis midagi ei maksa	48
III. Wastutamine eeskirjade üleastumises koosolekutel	49

Söögi- ja joogimajade Seadlus.

Trahterid, õomajad ja toidupoodid päälinnades, kubermangu-, sadama- ja kreisilinnades ning alewikudes.

A. Trahterid.

I. Üleüldised määrused	50
II. Trahterite asutamisest	52
III. Kord, mille järele trahteripidamise õiguse eest maksu wõetakse	53
IV. Trahteri korra ülespidamisest ja politseilikust ülewaatam.	56
V. Trahteripidajate trahwidest	57
V. Linnaameti ehk selle asemel olewa kohtukoha ja politsei kohustest ja wastustamisest	58

B. Õomajad ja toidupoodid.

Wäljaspool linna olematest trahteritest ja õomajadest.

A. Trahterid.

I. Trahterite asutamisest	61
II. Trahteri omanikkude õigustest ja kohustest ja nende ülewaatamisest	61

B. Õomajad ja kõrtsid.

A. Grenzsteini

toimefusel ilmunud raamatud.

1.	U. Piirikivi Esimesed luuletused. 1877	—	rbl.	12	fop.
2.	Saksakeele õpetaja. 3 jagu à 50 fop.				
	1877. — 1880	1	"	50	"
3.	Rooli laulmise raamat, 6 jagu. 1878	—	"	82	"
4.	Lõbusad laulud lastele. 1879 . . .	—	"	15	"
5.	Looduse nõuud ja jõuud. 3 annet, à 25 fop. 1879	—	"	75	"
6.	Roolimeistri käsiraamat. 1879 . . .	—	"	50	"
7.	"Eesti Postimees" 1881	—	"	—	"
8.	"Olewif" 1882. 1883. 1884. 1885. 1886	—	"	—	"
9.	"Olewiku" Lõisa 1884. 1885. 1886. Kõidetud à 1 rbl.	3	"	—	"
10.	Suur Eestimaa kaart, 2 lehte, à 1 rbl.	2	"	—	"
11.	Eesti Sõnaraamat. 1600 uut sõna	—	"	50	"
12.	"Olewiku" Täskutähtraamat 1885. 1886. 1887. à 5 fop.	—	"	—	"
13.	Male-õpetus	—	"	15	"
14.	Naljapildid	—	"	12	"
15.	Naljakaalender 1886	—	"	10	"
16.	"Bolapük" (ilmakeele grammatik) . .	—	"	6	"
17.	Taewa kaart	—	"	15	"
18.	Eluea-kontsert	—	"	15	"

